

Izvještaj o nezakonitim protjerivanjima djece i djece bez pratnje u Hrvatskoj

CMS
CENTAR ZA MIROVNE STUDIJE

D♥BRODOŠLI!
مكعب الارس و الءاء!
WELC♥ME!

**Border Violence
Monitoring Network**

**SOCIETY FOR
PSYCHOLOGICAL
ASSISTANCE**

Impressum

Naziv: Izvještaj o nezakonitim i nasilnim protjerivanjima djece i djece bez pratnje

Autori: Border Violence Monitoring Network, Centar za mirovne studije, Društvo za psihološku pomoć, Inicijativa Dobrodošli

Autorica stripa: Ena Jurov

Urednica: Ana Ćuća

Prevoditeljice: Andrea Rudan, Eva Fućak

Izdavač: Centar za mirovne studije, Zagreb, 2020.

Grafičko oblikovanje: Iva Marčetić

Sadržaj

Uvod 4

Brojke - statistike 6

Hrvatske vlasti djeci uskraćuju
njihova prava i sigurnost 12

Najbolji interes djeteta mora biti u središtu svake
odluke - je li doista tako? 12

Protjerivanja djece i djece bez pratnje 14

Protjerivanja popraćena mučenjem, nečovječnim i
ponižavajućim postupanjem 19

Utjecaji traumatičnih iskustava
na djecu koja migriraju 34

Djeca i identitet 35

Djeca i posttraumatski stres 36

Trauma u obitelji 37

Pogled u budućnost 39

Zahtjevi prema Hrvatskoj i Europskoj uniji 41

Strip: Madina 44

Uvod

U posljednje četiri godine kršenja ljudskih prava izbjeglica i drugih migranata u fokusu su brojnih aktivista, grupa i mreža. 2016. godine,¹ kada je na hrvatsko-srpskoj granici došlo do prvih kolektivnih protjerivanja, smatrali smo da će izvještaj sa svjedočanstvima i fotografijama, jasnim dokazima kršenja prava, doprinijeti njihovom zaustavljanju. No to se nije dogodilo. I dalje slušamo, svjedočimo, čitamo i pišemo o protjerivanjima izbjeglica i drugih migranata od strane službenika hrvatske policije na vanjskim granicama EU. Ovaj tip kršenja i zlorabotrebte zakona postao je službena praksa upravljanja granicama.

Činjenica je da se s EU strane granice na ovu ilegalnu praksu gleda kao na javnu tajnu, dok je s druge strane (u Bosni i Hercegovini i Srbiji) to svakodnevna tema među lokalnim stanovnicima, nevladinim organizacijama, političarima i drugima. Unatoč ogromnoj količini dokaza koji uključuju izvještaje, svjedočanstva, fotografije i videozapise koje su objavile organizacije za zaštitu ljudskih prava i mediji, hrvatske vlasti jednostavno poriču takvo postupanje.

Protiv pojedinaca koji provode takve prakse na granicama nisu pokrenuti nikakvi postupci, a hrvatsko Ministarstvo unutarnjih poslova postojanje tih praksi kontinuirano zanemaruje. Nasuprot tome, postoji nekoliko anonimnih svjedočanstava hrvatskih policajaca koji su potvrdili provođenje nezakonitih praksi i opisali cjelokupan postupak provedbe protjerivanja; "Dobio sam naredbe od svog nadređenog, a on ih je dobio od svog. To ide sve do vrha. Kasnije smo shvatili da je to pogrešno. Rečeno nam je da ih moramo uhvatiti prije nego što dođu do grupa za ljudska prava ili bilo koga drugoga tko im može pomoći da zatraže azil."²

Nezavisno tijelo za zaštitu prava djece, Pravobraniteljica za djecu, u svom izvještaju za 2019. navodi da su zaprimili 10 prijava za kršenje prava djece i djece bez pratnje. Te prijave uključuju verbalno i fizičko nasilje, uništavanje imovine i nezakonita protjerivanja u susjedne zemlje (BiH i Srbija), bez pružanja mogućnosti traženja međunarodne zaštite. Pravobraniteljica takva postupanja prepoznaje kao očigledna kršenja međunarodnog prava i Protokola. Njima se djeca izlažu riziku od nasilja, unutar skupine s kojom putuju ili od

1 Banich, S., Gerbig, L., Homberger, A. (2016.) Report on Systemic Police Violence and Push-Backs against Non-SIA People Conducted by Croatian Authorities. Moving Europe, Belgrade. Dostupno na: http://moving-europe.org/wp-content/uploads/2016/01/28.01.2016_Report-Police-Violence-and-Push-Backs.pdf

2 BBC (2019.): 'Beaten and robbed': How Croatia is policing its borders. Dostupno na: <https://www.bbc.com/news/av/world-europe-49132735/beaten-and-robbed-how-croatia-is-policing-its-borders>

policije, te zbog njih postaju žrtve krijumčara³.

Kolektiv organizacija koje su se okupile kako bi napisale 6. izvještaj o protjerivanjima izbjeglica i drugih migranata na vanjskoj granici EU-a u Hrvatskoj, čine to s namjerom da javnost i donositelje odluka podsjetite na to da će oglašivanje na ova aktualna pitanja utjecati na našu budućnost, i da će nas jednog dana djeca pitati što smo poduzeli kada je policija premlaćivala djecu na granici.

Ne samo da se nasilje nastavilo, već je postalo sustavnije, brutalnije i ravnodušno prema svakoj ranjivosti. U 21. stoljeću smo, a živimo u zemlji u kojoj državni službenici premlaćuju ljude samo zato što nemaju odgovarajuće dokumente za ulazak u zemlju ili žele zatražiti međunarodnu zaštitu.

Izvještaj pred vama posvećen je djeci i djeci bez pratnje. Konvencija o pravima djeteta definira dijete kao "svaku osobu mlađu od 18 godina, osim ako se zakonom koji se primjenjuje na dijete granica punoljetnosti ne odredi ranije."⁴ Hrvatski Obiteljski zakon⁵ definira dijete kao osobu mlađu od 18 godina. U ovom izvještaju posvetit ćemo se svim kategorijama djece, onoj koja putuju s obiteljima⁶ i onoj koja putuju odvojena od odraslih članova obitelji - djeci bez pratnje. Referirat ćemo se na svjedočanstva djece koja su svjedočila zlostavljanju svojih roditelja ili skrbnika, drugih odraslih osoba ili koja su sama doživjela zlostavljanje. Takva postupanja ostavljaju izravne posljedice na živote djece i vrlo je vjerojatno da će ona iz njih razviti traume. Ostavljamo planet svojoj djeci, ali moramo razmišljati i o djeci koju ostavljamo svom planetu te se zapitati kako će naši postupci i ova humanitarno-politička kriza⁷ utjecati na djecu u budućnosti te kakva će ona postati zbog iskustava koja su proživjela.

Unutar mehanizama protjerivanja glasovi djece se ne čuju. Zbog toga smo se u 6. izvješću o protjerivanjima na vanjskoj granici EU-a u Hrvatskoj odlučili usredotočiti na djecu i djecu bez pratnje koja migriraju.

3 Hrvatska, Pravobraniteljica za djecu (2020.), Izvješće o radu Pravobraniteljice za djecu za 2019. godinu, str. 174 Dostupno na: <http://dijete.hr/izvjesce-o-radu-pravobraniteljice-za-djecu-u-2019-predano-hrvatskome-saboru/>

4 UN (1989), Konvencija o pravima djeteta, Članak 1, dostupno na: <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx>

5 Hrvatska, Obiteljski zakon (2015), Narodne novine, NN 103/2015, dostupno na: narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_09_103_1992.html

6 Važno je napomenuti da se pojam obitelj ne odnosi isključivo na tradicionalne obitelji s ocem, majkom i djetetom (djecom). Postoji niz različitih kombinacija prisnih odnosa, npr. obitelji se mogu smatrati tetka ili ujak koji putuju s djecom svoje sestre/brata.

7 U izvještaju koristimo pojam humanitarno-politička kriza za opisivanje događaja koji se odvijaju od 2015. do danas, a vezani su za izbjeglice i druge migrante koji u Europu dolaze u potrazi za sigurnošću. Iako su događaji u 2015. godini imali značajke humanitarne krize, gotovo pet godina kasnije svjedočimo krizi koja je posljedica nedostatka političke volje na razini EU-a. Zbog tog nedostatka političke volje danas možemo vidjeti negativan utjecaj eksteralizacije i sekuritizacije migracija koje dodatno krše ljudska prava najugroženijih skupina poput izbjeglica.

Brojke - statistike

U prethodnim izvještajima o protjerivanjima upozorili smo na problem transparentnosti i točnosti službene statistike⁸ koji ukazuje na propuste u zakonskim postupcima i zaštiti ljudskih prava. Jednako vrijedi za službene državne statistike o djeci bez pratnje u Hrvatskoj. Pravobraniteljica za djecu u svom izvještaju za 2019. godinu navodi: „I dalje je aktualan problem nepodudarnosti statističkih podataka o broju djece bez pratnje između tijela koja bi im trebala pružiti zaštitu pa ne raspoložemo točnim podatkom o broju djece bez pratnje u RH“⁹.

Za potrebe ovog izvještaja kontaktirali smo nadležne institucije i zatražili relevantne podatke o djeci i djeci bez pratnje. Odgovor smo primili jedino od Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku. Oni su nam prosljedili podatke Centra za socijalnu skrb o odlukama o imenovanju posebnih skrbnika koji se, sukladno Protokolu o postupanju s djecom bez pratnje, obavezno dodjeljuju svojoj djeci bez pratnje koja se zateknu na teritoriju Republike Hrvatske¹⁰. Međutim, drugi podaci koje smo zaprimili pokazuju da je broj slučajeva u kojima su priznata prava na socijalne usluge za privremeni smještaj u kriznim situacijama ili za organizirani smještaj u domovima socijalne skrbi koje je osnovala Republika Hrvatska, niži od broja slučajeva u kojima su dodijeljeni posebni skrbnici. To pokazuje da su neka djeca nestala, „iščeznula“ s hrvatskog teritorija: 37 djece 2018. i 25 djece 2019. godine.

8 Are You Syrious, Centar za mirovne studije, Inicijativa Dobrodošli (2019): 5. izvještaj o nezakonitim protjerivanjima i nasilju Republike Hrvatske: Nezakonite prakse i sustavno kršenje ljudskih prava na granicama Europske unije, str.3 Zagreb, Hrvatska. Dostupno na: https://www.cms.hr/system/article_document/doc/597/5_5TH_REPORT_ON_PUSHBACKS_AND_VIOLENCE_20052019.pdf

9 Hrvatska, Pravobraniteljica za djecu (2020.), Izvješće o radu Pravobraniteljice za djecu za 2019. godinu, str. 176 Dostupno na: <http://dijete.hr/izvjesce-o-radu-pravobraniteljice-za-djecu-u-2019-predano-hrvatskome-saboru/>.

10 Hrvatska, Vlada Republike Hrvatske (2018), Protokol o postupanju prema djeci bez pratnje (2018), dostupno na: www.mdomsp.gov.hr/istaknute-teme/djeca-i-obicelj/djeca-bez-pratnje/10441

Registrirana djeca bez pratnje u Hrvatskoj:

	2018.	2019.	2020.
Odluka Centra za socijalnu skrb o imenovanju posebnih skrbnika	225	281	45
Priznato pravo na socijalne usluge za privremeni smještaj u kriznim situacijama ili za organizirani smještaj u domovima socijalne skrbi koje je osnovala Republika Hrvatska.	188	256	Nema dostupnih podataka

Izvor. Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku (e-mail primljen 4. ožujka 2020.).

Statistike o djeci bez pratnje u Hrvatskoj, dostupne na mrežnim stranicama Ministarstva unutarnjih poslova, pružaju podatke o djeci tražiteljima azila u Hrvatskoj. Vjerujemo da je riječ o djeci u pratnji obitelji ili zakonskih skrbnika, s obzirom na to da djeca bez pratnje moraju biti smještena u ustanovama za skrb o djeci. Međutim, Pravobraniteljica za djecu u svom izvješću za 2019. godinu analizira ostale statističke podatke koje su zaprimili: „Prema podacima MDOMSP-a, CZSS-i su u 2019. donijeli rješenja o imenovanju posebnih skrbnika za 281 dijete bez pratnje dok podaci MUP-a govore o 70 djece bez pratnje, tražitelja međunarodne zaštite.”¹¹ Taj nesrazmjer i neuravnoteženost rezultat su prakse odgađanja početka postupka za azil djece bez pratnje u Hrvatskoj. To je postupak u kojem se imenovanje skrbnika vrši odmah, ali se na početak obrade zahtjeva čeka tjednima ili duže. S tim problemom suočeni su svi tražitelji azila u Hrvatskoj, ali u slučaju ranjive skupine poput djece zahtjevi bi se trebali obrađivati u što kraćem roku.

Mnoga djeca i djeca bez pratnje uopće nisu uvrštena u dostupne službene statistike Republike Hrvatske, poput djece koja

¹¹ Hrvatska, Pravobraniteljica za djecu (2020.), Izvješće o radu Pravobraniteljice za djecu za 2019. godinu, str. 176 Dostupno na: <http://dijete.hr/izvjesce-o-radu-pravobraniteljice-za-djecu-u-2019-predano-hrvatskome-saboru/>.

su protjerana u susjedne zemlje (BiH i Srbija). Izostavljajući ih iz službenih statistika, država dvostruko šteti toj djeci - najprije time što im ne dopušta ostanak u državi, a onda i time što o njima ne vodi evidenciju. Takva praksa nije u skladu s najboljim interesom djeteta.

Odbor za prava djeteta UN-a u svom je izvješću o Hrvatskoj za 2014. godinu ukazao na potrebu za stvaranjem jedinstvene središnje baze podataka¹². Nedostatak takve baze pokazuje namjerno zanemarivanje djece bez pratnje i njihove zaštite od strane države. Brojne organizacije za zaštitu ljudskih prava već godinama ukazuju na probleme sa smještajem i pristupom osnovnim pravima. „Potrebno je napraviti bazu podataka koja će sadržavati podatke o djeci bez pratnje koja su pokušala ući u Republiku Hrvatsku i kojima je odobren pristup teritoriju ili kojima je odbijen ulazak, kao i razloge odbijanja, podatke o pravnom statusu, postupcima provedenim u skladu s Protokolom, povratku u zemlju podrijetla ili zemlju ulaska u Republiku Hrvatsku, nestaloj djeci, imenovanju skrbnika i smještaju, zdravstvenoj zaštiti i uključivanju u sustav obrazovanja te druge relevantne podatke.“¹³

Djeca tražitelji azila u Hrvatskoj:

	2017.			2018.			2019.		
spol	M	Ž	ukupno	M	Ž	ukupno	M	Ž	ukupno
0-13	33	22	55	42	35	77	30	25	55
14-17	4	2	6	14	14	28	9	5	14
ukupno	37	24	61	56	49	105	39	30	69

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova <https://mup.gov.hr/pristup-informacijama-16/statistika-228/statistika-trazitelji-medjunarodne-zastite/283234>

Organizacija Save the Children u Srbiji prikuplja i objavljuje podatke o djeci koji ukazuju na znatno veći broj djece prisutne u balkanskoj regiji. Prema njihovim izvještajima o protjerivanjima i nasilju prema djeci migrantima na granicama Zapadnog Balkana, u razdoblju od siječnja do lipnja 2019. protjerano je 1842 djece¹⁴, a 1127 djece u

12 The UN Committee on the Rights of the Child (2014.): Concluding observations on the combined third and fourth periodic reports of Croatia, point 15. Dostupno na: https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRC/C/HRV/CO/3-4&Lang=En

13 Hrvatska, Pravobraniteljica za djecu (2020.), Izvješće o radu Pravobraniteljice za djecu za 2019. godinu, str. 177 Dostupno na: <http://dijete.hr/izvjesce-o-radu-pravobraniteljice-za-djecu-u-2019-predano-hrvatskome-saboru/>

14 Save the Children (2019): Reports about push backs and violence against children on the move at the Western Balkans borders: January - June 2019. Dostupno na: <https://nwb.savethechildren.net/news/reports-about-push-backs-and-violence-against-children-move-western-balkans-borders-january>

razdoblju od srpnja do rujna 2019¹⁵. Dansko vijeće za izbjeglice od prosinca 2019. godine objavljuje „Mjesečne izvještaje nadzora nad granicama“ za Bosnu i Hercegovinu i iz njihovih podataka vidljivo je protjerivanje djece iz Hrvatske u Bosnu i Hercegovinu. U prosincu 2019. godine prikupili su svjedočanstva o protjerivanju 21 djeteta bez pratnje te 69 dječaka i 27 djevojčica (djeca koja su doživjela protjerivanja u pratnji obitelji ili zakonskih skrbnika podijeljena su na djevojčice i dječake). U siječnju 2020. - 20 djece bez pratnje, 27 djevojčica i 37 dječaka. U veljači 2020. - 106 djece bez pratnje, 22 djevojčice i 27 dječaka. U ožujku i travnju 2020. bilo je manje slučajeva zbog situacije povezane s pandemijom virusa COVID-19.

Djeca i djeca bez pratnje protjerana iz Hrvatske u BiH:

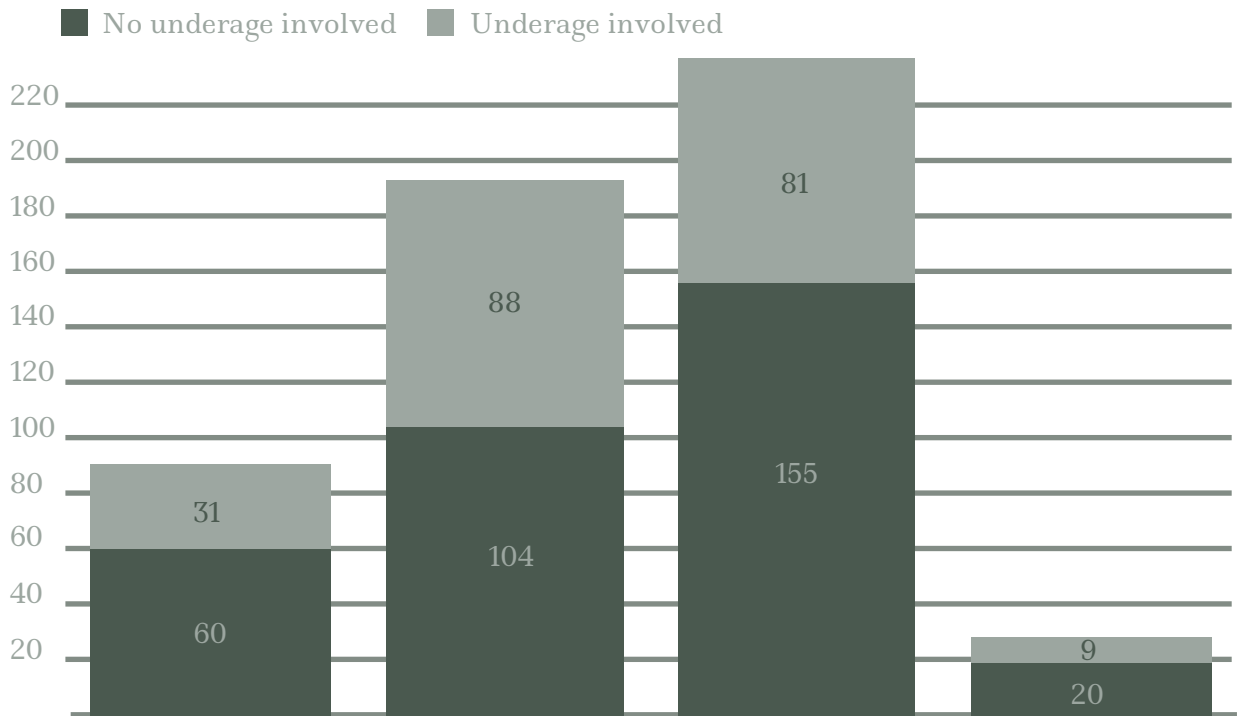
	Prosinac 2019.	Siječanj 2020.	Veljača 2020.	Ožujak 2020.	UKUPNO
Djeca bez pratnje	21	20	106	10	157
Djevojčice	27	27	22	3	79
Dječaci	69	37	27	9	142
UKUP-NO	117	84	155	22	378

Izvor: Danish Refugee Council, Border Monitoring Monthly Snapshots - Bosnia and Herzegovina.

Od siječnja 2017. do travnja 2020., mreža Border Violence Monitoring (u daljnjem tekstu „BVMN“) zabilježila je ukupno 548 slučajeva protjerivanja s hrvatskog teritorija u Srbiju ili Bosnu i Hercegovinu. Ovi izvještaji dobiveni su kroz standardizirani postupak prikupljanja svjedočanstva kroz intervjue jedan na jedan ili u malim grupama ljudi koji su nedavno pretrpjeli protjerivanja. Od zabilježenih slučajeva, 209 uključivalo je djecu ili djecu bez pratnje kao dio pogođene grupe u tranzitu. Broj slučajeva zabilježenih od strane BVMN-a nije reprezentativan za ukupan broj slučajeva duž hrvatske granice koji uvelike premašuje ove brojke. Osobe koje dožive protjerivanje, uključujući i djecu, često to ne prijavljuju ili ne uspijevaju razgovarati s nevladinim organizacijama/aktivistima kako bi svoje iskustvo učinili javnim, stoga se protjerivanja i nasilno postupanje vrlo vjerojatno događaju u većem broju no što se može dokumentirati ili zamisliti.

15 Save the Children (2019): Reports about push backs and violence against children on the move at the Western Balkans borders: Juli - September 2019. Dostupno na: <https://nwb.savethechildren.net/news/reports-about-push-backs-and-violence-against-children-western-balkans-borders-july-september>

Minors involved in push-backs from Croatia to Serbia and Bosnia and Herzegovina

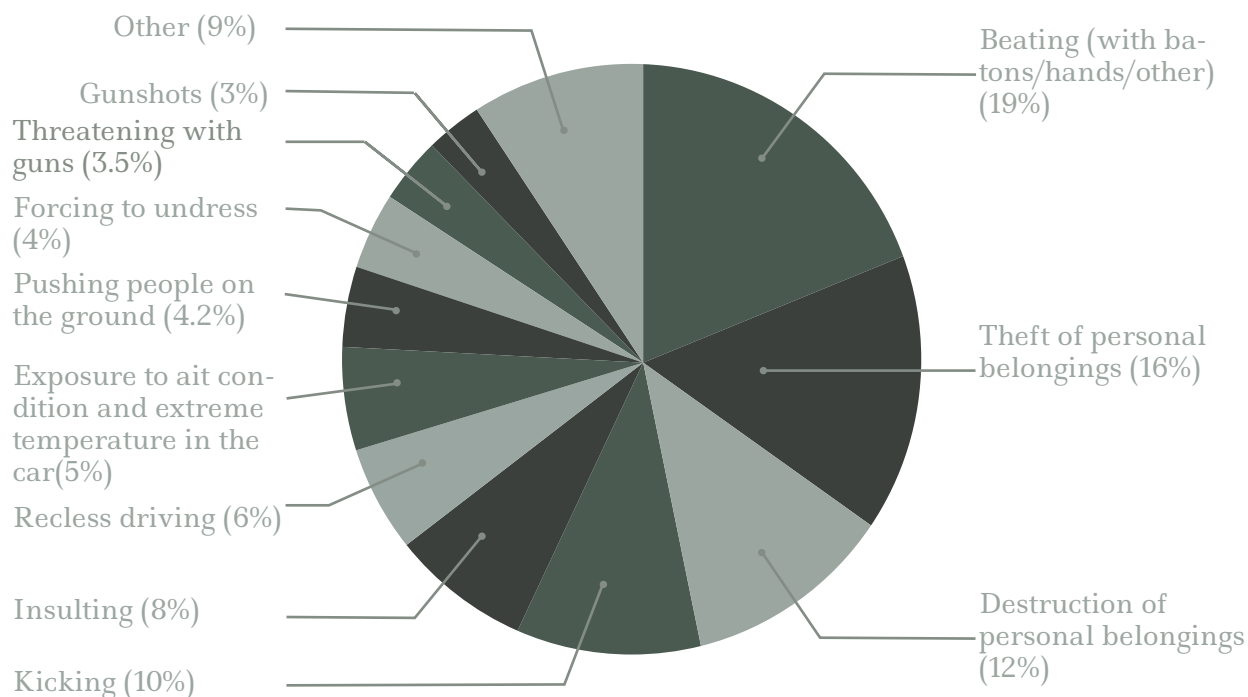

Izvor: BVMN Database, Created with Datawrapper, Objavio: Border Violence Monitoring Network

Podaci daju uvid u visoku učestalost kršenja prava djece tijekom kolektivnih protjerivanja iz Hrvatske na teritorije susjednih zemalja. U razdoblju između 2017. i 2019. postotak slučajeva koji su uključivali maloljetne osobe iznosio je između 30% i 50%. Važno je napomenuti da metoda dokumentiranja bilježi samo prisutnost djece unutar grupa, ali ne i ukupan broj pogođenih maloljetnih osoba. Taj je broj katkad nepoznat, posebice zbog toga što grupe u tranzitu uglavnom čini više od 20 osoba. No, na temelju pisanih svjedočanstava, može se pretpostaviti da je u velikom broju slučajeva bilo prisutno više od jednog djeteta koje putuje u pratnji obitelji ili bez pratnje.

Ono što je prilično zabrinjavajuće jest da je 209 zabilježenih slučajeva protjerivanja djece i djece bez pratnje uključivalo fizičko nasilje i kršenje temeljnih prava. Podaci u grafikonu u nastavku prikazuju različite vrste nezakonitih radnji, iako brojni slučajevi uključuju više takvih postupaka istovremeno. Metoda bilježenja ne precizira jesu li ti postupci provedeni izravno nad djecom ili nad odraslima u grupi. Brojna svjedočanstva iz baze podataka BVMN-a ukazuju na slučajeve neselektivnog nasilja nad djecom koja su bila dio grupe odraslih. Neka od svjedočanstava djecu opisuju kao svjedoke nasilja nad odraslima u njihovom prisustvu. U oba slučaja, teška neprimjerna postupanja policije doprinose stalnoj razini zlostavljanja ili zastrašivanja djece prilikom nezakonitih protjerivanja.

Types of Violence used in push-backs from Croatia (2017-2020) to Bosnia and Herzegovina and Serbia where minors were involved

*One report can include several types of violence

Izvor: BVMN Database, Created with Datawrapper, Objavio: Border Violence Monitoring Network

Dvije najrasprostranjenije vrste nezakonitih radnji zabilježene pri protjerivanju djece i djece bez pratnje su fizički napadi i krađa imovine. U 19% zabilježenih slučajeva, grupe u kojima su bila djeca ili djeca bez pratnje premlaćene su od strane hrvatske policije prilikom protjerivanja (zadobivanje udarnih ozljeda od šaka, ispruženih dlanova, policijskih palica ili drugih tupih predmeta). Osim toga, u 16% slučajeva grupe u kojima su bili i maloljetnici opljačkane su od strane nadležnih tijela. Te radnje uključuju oduzimanje novca, mobilnih uređaja i predmeta osobne/novčane vrijednosti.

Brojke koje navodimo u ovom poglavlju pokazuju opseg ove nezakonite prakse koja ne samo da djeci onemogućava traženje međunarodne zaštite, već ih pritom izlaže nasilju i traumatizaciji. Doista, gotovo je nemoguće zabilježiti slučaj svakog djeteta koje je svjedočilo tim nezakonitim praksama ili ih je osobno doživjelo.

U sljedećih nekoliko poglavlja sagledat ćemo razmjer nasilja i metode koje koriste hrvatski policajci, kao i njihove posljedice.

Hrvatske vlasti djeci uskraćuju njihova prava i sigurnost

Kako bi podržala same osnove zajedničkog vrijednosnog sustava brige, zaštite i poštivanja djece i njihove sigurnosti, Hrvatska se zakonski obvezala poštivati međunarodno, europsko i nacionalno pravo.

Uz nositelje nedržavne odgovornosti (roditelje, staratelje, skrbnike) Hrvatska nema samo moralnu, već i pravnu dužnost i obvezu poštivanja, zaštite i ostvarivanja dječjih prava. Od te tri obveze, poštivanje je svedeno na sam minimum - negativnu obvezu Hrvatske da se suzdrži od kršenja dječjih prava djelovanjem državnih institucija i vlasti. Kao što će u nastavku biti detaljnije prikazano, zakon djeci daje status ranjive skupine. Djeca bez pratnje posebno su ranjiva i osjetljiva skupina zbog svoje dobi, izloženosti, udaljenosti od kuće i odvojenosti od roditelja i obitelji.

Iz gore navedenog, nesumnjivo proizlazi da s djecom koja dolaze na teritorij Hrvatske u potrazi za zaštitom, treba postupati s posebnom brigom i pažnjom. Je li doista tako?

Poglavlja izvještaja koja slijede prikazat će okrutnost hrvatskih vlasti i pokazati na koji način one krše prava djece u posebno ranjivoj situaciji. Prema djeci koja traže zaštitu i sigurnost postupa se s nepoštovanjem i ekstremnim nasiljem.

Najbolji interes djeteta mora biti u središtu svake odluke - je li doista tako?

Zadaća svake zajednice jest štititi najbolji interes onih najranjivijih. Naša ljudskost obvezuje nas brinuti o djeci i štititi ih. Krovno načelo kojim se država treba voditi jest načelo najboljeg interesa djeteta. Ono je od primarne važnosti i odražava se u relevantnom regionalnom i nacionalnom zakonodavstvu.

Prema članku 3. Konvencije o pravima djeteta (u daljnjem tekstu „KPD“) „U svim akcijama koje u svezi s djecom poduzimaju javne ili privatne ustanove socijalne skrbi, sudovi, državna uprava ili zakonodavna tijela, mora se prvenstveno voditi računa o interesima djeteta.“¹⁶

Protjerivanja od strane hrvatskog Ministarstva unutarnjih poslova (državna vlast) ne samo da krše pravo na traženje međunarodne zaštite, već i ukazuju na nepoznavanje obaveze

osiguravanja procjene interesa djeteta i uzimanja tih interesa u obzir kao čimbenika koji ima prednost u odlukama i postupcima državnih tijela i institucija.¹⁷

Iz načela najboljeg interesa djeteta proizlazi utvrđivanje djetetove ranjivosti koja je karakteristična za skupine na koju se ovo izvješće odnosi, djecu i djecu bez pratnje. Zbog osobite ranjivosti tih skupina, uloga Konvencije o pravima djeteta i načela najboljeg interesa djeteta jest osigurati uživanje svih prava određenih Konvencijom o pravima djeteta, kao i prava određenih Konvencijom o statusu izbjeglica. Ono što je najvažnije kada je riječ o djeci koja se nalaze u posebno ranjivoj situaciji, poput tražitelja azila i izbjeglica, vlasti su dužne uzeti u obzir vrstu i stupanj njihove ugroženosti.¹⁸

UN-ov Odbor za prava djeteta, u slučaju usporedivom s onima na koje se odnosi ovaj izvještaj, već je donio odluku i utvrdio kršenja nekoliko dječjih prava (iz članka 3., 20. i 37. KPD-a), stoga je osvrtna na taj slučaj ključan za razumijevanje nezakonitosti postupaka koje provode hrvatske vlasti. Slučaj D.D. protiv Španjolske (Br. 4/2016) odnosio se na protjerivanje djeteta bez pratnje iz Španjolske u Maroko bez procjene najboljih interesa djeteta. Odbor je jasno naveo da se Konvencija o pravima djece primjenjuje na svu djecu, bez obzira na njihov pravni status, te da se Konvenciju ne može ukinuti na granici. Nadalje, države moraju provesti početnu procjenu najboljeg interesa prije bilo kakvog protjerivanja, poput zabrane ulaska na granici, koja, među ostalim, mora uključivati i procjenu dobi i ranjivosti. Neprovođenje procjene prije zabrane ulaska bilo bi kršenje načela najboljeg interesa djeteta (čl. 3. KPD-a) te njegovog prava na slobodu i slobodu od mučenja (čl. 37. KPD-a). Za procjenu najboljeg interesa nužan je pristup teritoriju kao preduvjet za postupak početne procjene od strane vlasti. Čak i kada se dijete nalazi na granici države članice, podliježe njezinoj nadležnosti.

S obzirom na to da je osnovno načelo za postupanje s djecom propisano i europskim pravom time što je Europski sud za ljudska prava (ESLJP) naglasio pozitivnu obvezu država da štite i pružaju skrb posebno ranjivim pojedincima, neovisno o njihovom statusu iregularnih migranata, državljanstvu ili nedostatku istog. ESLJP je

17 Kao što je navedeno u KPD UN-a (2013.), Opći komentar br. 14 (2013.) o pravu djeteta da njegovi ili njeni najbolji interesi moraju imati prednost (čl. 3, st. 1), st. 14, str.5: a) obvezu osiguravanja da je najbolji interes djeteta na odgovarajući način integriran i dosljedno primijenjen; b) obvezu osiguravanja da sve sudske i administrativne odluke, politike i zakonodavstvo koji se odnose na djecu pokazuju da je najbolji interes djeteta čimbenik koji ima prednost; c) obvezu osiguravanja da su interesi djeteta procijenjeni i uzeti u obzir kao čimbenik koji ima prednost u odlukama i aktivnostima privatnog sektora.

18 UN (2013), Opći komentar Br. 14 (2013) o pravu djeteta da njegovi ili njeni najbolji interesi moraju imati prednost (čl. 3, st. 1), st. 76. str. 16

podsjetio da najbolji interes djeteta podrazumijeva da države, koliko je u njihovoj moći, osiguravaju nerazdvajanje obitelji te da detenciju koriste samo kao krajnju mjeru. Naposljetku, ESLJP je odredio da izrazita ranjivost djeteta ima prednost nad statusom iregularnog migranta.

Protjerivanja djece i djece bez pratnje

“Preklinjali su policiju da ih ne deportira, navodeći da imaju bebu (5 mjeseci) i dvoje male djece (4 godine i 1 godina) te da žele zatražiti azil u Hrvatskoj... Odvezli su ih nazad u Srbiju i ostavili na granici oko ponoći. To je bio drugi put da su ih protjerali.

(Rujan 2017., obitelj s troje djece)

“Oba maloljetnika izrazila su namjeru da zatraže azil u Hrvatskoj, ali policijski službenici odbili su njihov zahtjev.”

(Lipanj 2018., dvojica 17-godišnjaka iz Sirije)

“U policijskoj postaji od sugovornika su zatraženi osobni podaci, a kada je upitan o svojoj dobi rekao je “Imam 17 godina.” Hrvatski policajac je odgovorio “Ti nisi maloljetnik.” Sugovornik je htio zatražiti azil, ali mu je rečeno da ne može.”

(Studeni 2019., 17-godišnji dječak)

Nakon zatvaranja balkanskog koridora 2016., međunarodne i lokalne organizacije civilnog društva upozorile su na rastući broj izbjeglica i drugih migranata koji su doživjeli nečovječno i nasilno postupanje od strane službenika hrvatske policije. Ono što je 2017. bilo tek nekoliko svjedočanstava, tijekom godina pretvorilo se u praksu zaštite granica po uputama vlasti i to izvršavanjem nezakonitog protjerivanja pojedinaca, obitelji i većih grupa s teritorija Hrvatske. Brutalnost te prakse bila je vidljiva već 2017. Hrvatski policijski službenici tukli su muškarce, žene i djecu, oduzimajući im osobne stvari i upućujući ih da se vrate nazad u Srbiju. Tijekom godina, ova praksa nasilnog i nezakonitog protjerivanja proširila se po hrvatskim granicama, uzrokujući porast i širenje nasilja.

U zimu 2017. šestogodišnja djevojčica Madina postala je prva žrtva strogog graničnog režima koji se ne ustručava kršiti ljudska prava i prava djece. Madinina smrt zauvijek će simbolizirati nepravdu trenutačnih graničnih režima koji su zatvorili vrata ljudske sigurnosti onima kojima je najpotrebnija.

Preminula je 12. studenog 2017., nekoliko metara od hrvatske granice, nakon što su ona i njezina obitelj protjerani u Srbiju od strane hrvatske policije. Madinina majka rekla je da je u Hrvatsku došla tražiti azil. Toga dana prešla je granicu sa svoje šestero djece, hodali su oko sat vremena prije nego li su primijetili službenika hrvatske policije kojemu je izrazila namjeru traženja azila. Umjesto da Madininu majku i njezinu djecu odvedu u najbližu policijsku postaju, službenici hrvatske policije počeli su na nju vikati i naredili su joj da se vrati u Srbiju. Madinina majka preklinjala je službenike hrvatske policije da im barem dopuste da prenoće u Hrvatskoj, s obzirom na to da su djeca bila iscrpljena. No, službenici hrvatske policije ignorirali su njezinu namjeru da traži azil i ponovno im naredili da krenu hodati prema Srbiji. Nekoliko minuta kasnije, stiglo je policijsko vozilo kojim su Madina i njezina obitelj vraćeni blizu državne granice. Po izlasku iz vozila, policijski službenici naredili su im da se pješice uz prugu vrate u Srbiju. Nekoliko minuta nakon protjerivanja, Madinu je udario vlak i preminula je.¹⁹

Djevojčica koja je bježala od nasilja u vlastitoj zemlji izgubila je svoj mladi život u zemlji koja ju je trebala zaštititi od nasilja i nepravde. Umjesto zaštite, Madina je postala žrtva graničnog režima koji se

19 Centar za mirovne studije bio je podrška Madininoj obitelji tijekom sudskog postupka. Sve do danas, hrvatske institucije nisu preuzele odgovornost za Madininu tragičnu smrt koja je izravna posljedica protjerivanja koja se svakodnevno događaju na hrvatskim granicama. Madinina obitelj odlučila je pravdu potražiti na Europskom sudu za ljudska prava. (M.H. and Others v. Croatia, Application no. 43115/18)

uvelike oslanja na protjerivanja i kontinuirano uskraćuje pristup sustavu međunarodne zaštite.

Od 2017., brojne organizacije²⁰ upozoravaju na nezakonita protjerivanja i nasilje koje se odvija na hrvatskim granicama. Godinama kasnije, jasno je da čak i najranjivije skupine, poput djece i djece bez pratnje, nisu pošteđene protjerivanja i policijskog nasilja. 5. Izvještaj o nezakonitim protjerivanjima i nasilju Republike Hrvatske nudi detaljnu analizu²¹ nezakonitih protjerivanja i kolektivnih vraćanja općenito.

Kroz sudsku praksu ESLJP-a, iz zabrane mučenja i nečovječnog i ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja razvila se apsolutna non-refoulement norma. Apsolutna priroda ove norme znači da je vraćanje bilo koje osobe u zemlju u kojoj bi mogla biti podvrgnuta mučenju, nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju zabranjeno uvijek, bez obzira na okolnosti. Države su stoga obvezne procijeniti je li zemlja povratka sigurna za određenu osobu i tu procjenu vršiti za svaki pojedinačni slučaj. U slučaju protjerivanja, vlasti ne vrše tu procjenu i stoga krše tu obvezu, otvarajući vrata kršenju samog načela non-refoulement.

U prethodno spomenutom slučaju D.D. protiv Španjolske, Odbor je naveo obvezu države da poštuje načelo non-refoulement kada je riječ o djeci te da pri vršenju procjene posebnu pozornost posveti procjeni rizika i nepopravljive štete koju bi dijete moglo doživjeti ako ga se premjesti ili vrati. Odbor je naglasio da djeca, bez obzira na to posjeduju li dokumente ili ne, moraju imati pristup teritoriju i „biti upućena vlastima zaduženima za procjenu njihovih potreba u pogledu zaštite njihovih prava, osiguravajući im postupovna jamstva.”²²

To je načelo primijenjeno u hrvatskom nacionalnom zakonu, u čl. 6. Zakona o međunarodnoj zaštiti i čl. 126. Zakona o strancima. Nadalje, potonji članak određuje dodatnu obvezu kojoj je cilj pružiti višu razinu zaštite maloljetnicima bez pratnje. U njemu se navodi obaveza utvrđivanja “hoće li maloljetnika u zemlji povratka preuzeti član obitelji, imenovani skrbnik ili odgovarajuća ustanova za prihvata.”²³

20 Više uglednih međunarodnih organizacija već godinama izvještava o protjerivanjima koja se odvijaju na hrvatskim granicama i na hrvatskom teritoriju. Među njima su i Amnesty International, Human Rights Watch, Oxfam international, Save the Children i Dansko vijeće za izbjeglice.

21 Are You Syrious?, Centar za mirovne studije i Inicijativa Dobrodošli, 5. Izvještaj o nezakonitim protjerivanjima i nasilju Republike Hrvatske: nezakonite prakse i sustavno kršenje ljudskih prava na granicama Europske unije, 3. travnja 2019, Zagreb, str. 21, Prilog: Kolektivno protjerivanje, odnosno zašto je postupanje MUP-a protuzakonito, dostupno na: https://www.cms.hr/system/article_document/doc/597/5_5TH_REPORT_ON_PUSHBACKS_AND_VIOLENCE_20052019.pdf

22 Odbor za prava djeteta UN-a, D.D. protiv Španjolske (Br.4/2016.), st. 14.4.

23 Hrvatska, Zakon o strancima, Članak 126. Narodne novine NN 53/20, dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/142/Zakon-o-strancima>

Kolektivni način provođenja protjerivanja pokazuje duboko nepoštovanje hrvatskih vlasti prema toj temeljnoj obvezi. Nadalje, nezakonitost takvih praksi prema djeci uključuje i zanemarivanje najboljeg interesa djeteta, njegovog obiteljskog života i zdravstvenog stanja - obveza kojima se provjeravaju uvjeti nužni za vraćanje. One su propisane EU Direktivom o zajedničkim standardima i postupcima država članica za vraćanje državljana trećih zemalja s nezakonitim boravkom²⁴, kao i hrvatskim Zakonom o strancima.²⁵ Nadalje, važno je naglasiti da neznanje od strane vlasti nije izgovor jer u slučaju sumnje u nečiju dob, hrvatske vlasti imaju obvezu provesti postupak procjene dobi²⁶ u skladu sa Zakonom o strancima.²⁷

Zato ovdje ne govorimo o vraćanjima (koja odgovaraju zakonskim obvezama država), već o protjerivanjima - koja su po definiciji nezakonita. ECCHR definira protjerivanje kao "skup državnih mjera kojima se izbjeglice i migranti prisiljavaju vratiti preko granice, bez obzira na njihove pojedinačne okolnosti i bez mogućnosti podnošenja zahtjeva za azil ili iznošenja argumenata protiv poduzetih mjera"²⁸. Kao takva, ona predstavljaju kršenje zabrane kolektivnog protjerivanja propisanih od strane ESLJP-a, kao i ostalih prava zajamčenih međunarodnim, europskim i nacionalnim zakonima.²⁹

Djeca bez pratnje potrebno je posvetiti još veću pozornost

Zbog ranjivosti djece potreba za njihovom dodatnom zaštitom je zdravorazumska, humana i obavezna. Kada je riječ o djeci koja bježe od rata, naša ljudska priroda navodi nas na razumijevanje dodatne potrebe zaštite njihovih prava i sigurnosti. Unutar te ranjive skupine postoji podskupina u još ranjivijem položaju: djeca koja nisu u prisustvu punoljetnih članova obitelji (djeca bez pratnje).

24 DIREKTIVA 2008/115/EC EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA od 16. prosinca 2008. o zajedničkim standardima i postupcima država članica za vraćanje državljana trećih zemalja s nezakonitim boravkom, Čl.5.

25 Hrvatska, Zakon o strancima, Članak 101. Narodne novine NN 53/20, dostupne na: <https://www.zakon.hr/z/142/Zakon-o-strancima>

26 Postupak procjene dobi, definiran Člankom 136. Zakona o strancima, pokreće se u slučajevima u kojima postoji sumnja da je osoba maloljetna. Proces se oslanja na dostupne podatke o maloljetnoj osobi prikupljene na temelju mišljenja skrbnika maloljetnika. Ako ti podaci nisu dovoljni, dob se može utvrditi medicinskim postupkom. Medicinski postupak podrazumijeva rendgensko snimanje zuba ili šake, a tijekom cijelog postupka poštovanje dostojanstva maloljetnika mora biti prioritet. Maloljetnik i njegov skrbnik moraju biti pismeno obaviješteni o postupcima i mogućem utjecaju tih postupaka na zdravlje maloljetnika i to na jeziku koji oboje razumiju. Ako maloljetnik odbije proći postupak utvrđivanja dobi, vlasti će ga smatrati odraslom osobom.

27 Hrvatska, Zakon o strancima, Članak 136. Narodne novine NN 53/20, dostupne na: <https://www.zakon.hr/z/142/Zakon-o-strancima>

28 Vidi glosar ECCHR-a, dostupno na: <https://www.ecchr.eu/en/glossary/push-back/>

29 Zabrana takve prakse izrečena je u nekoliko presuda ESLJP-a, između ostalog i u slučaju Hirsi Jamaa i drugi protiv Italije od 23.02.2012.

Stoga države imaju obvezu propisati im posebnu zaštitu i pomoć, sukladno čl. 20. KPD-a. U slučaju D.D. protiv Španjolske, UN-ov Odbor za prava djeteta zaključio je da ta obveza "od država članica zahtijeva poduzimanje svih potrebnih mjera za prepoznavanje djece bez pratnje ili djece razdvojene od obitelji u najranijoj mogućoj fazi, uključujući i na granici."³⁰

EU Direktiva o zajedničkim standardima i postupcima država članica za vraćanje državljana trećih zemalja s nezakonitim boravkom, prepoznaje i izrazitu ranjivost djece bez pratnje te obvezuje države članice „na osiguravanje podrške od strane odgovarajućih tijela, različitih od onih koja provode vraćanja, uz obvezno razmatranje najboljeg interesa djeteta.”³¹ Nadalje, prije vraćanja djeteta bez pratnje, vlasti su dužne osigurati da će dijete preuzeti član njegove ili njezine obitelji, imenovani skrbnik ili odgovarajuća prihvatna ustanova u državi povratka.³² Stoga se svako vraćanje ili odbijanje ulaska djeteta bez pratnje mora obaviti u suradnji s tijelima čija je uloga štititi djecu. Pritom se moraju u obzir uzeti sve okolnosti, a vlasti moraju biti sigurne da djeluju u najboljem interesu djeteta. Kao što je vidljivo iz ovog izvješća, to je jedna od obaveza kojih se hrvatske vlasti ne pridržavaju, što doprinosi nezakonitosti njihovih praksi.

Hrvatski Zakon o strancima također propisuje dodatne mjere zaštite kojima je cilj osigurati najvišu razinu zaštite i sigurnosti djece bez pratnje. Odluke o odobrenju³³ i odbijanju³⁴ ulaska u Hrvatsku mogu se donijeti tek nakon saslušanja djeteta bez pratnje. Te odluke i saslušanja u praksi su uglavnom nepostojeće. Hrvatska je 2019. godine usvojila Protokol o postupanju s djecom bez pratnje koji prepoznaje izrazitu ranjivost djece bez pratnje i propisuje posebne mjere zaštite koje treba poštivati u slučaju kada djeca bez pratnje izraze namjeru zatražiti međunarodnu zaštitu. Međutim, u cjelokupnoj praksi protjerivanja, zakon i navedeni protokoli ne poštuju se. Hrvatske vlasti grubo krše međunarodne, EU i nacionalne zakone i standarde.

30 Odbor za prava djeteta UN-a, D.D. Protiv Španjolske (Br. 4/2016), st. 14.3.

31 DIREKTIVA 2008/115 / EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 2008. o zajedničkim standardima i postupcima država članica za vraćanje državljana trećih zemalja s nezakonitim boravkom, članak 10.

32 *Ibid.*

33 Hrvatska, Zakon o strancima, Članak 35. Narodne novine NN 53/20, dostupne na: <https://www.zakon.hr/z/142/Zakon-o-strancima>

34 Hrvatska, Zakon o strancima, Članak 38. Narodne novine NN 53/20, dostupne na: <https://www.zakon.hr/z/142/Zakon-o-strancima>

Protjerivanja popraćena mučenjem,
nečovječnim i ponižavajućim postupanjem

“Kasnije, oko 7 ujutro, dva policijska službenika su ga nasilno napala. Jedan službenik udario ga je ispruženim dlanom, a drugi ga je udario u donji dio leđa. Nasilni incident trajao je nekoliko minuta. Čovjek je imao bolove u leđima sljedećih nekoliko dana.”

(Listopad 2017., 16-godišnji dječak iz Pakistana)

“Kada su četiri maloljetnika zatražila azil, počeli su ih ponovno udarati. Od njih se tražilo da napišu svoja imena, a oni koji nisu znali pisati su pretučeni.”

(Ožujak 2018., dječaci iz Afganistana u dobi 14-16 godina)

„Kada je 14-godišnji maloljetnik u grupi pokazao policiji komad papira iz kampa u kojem je registriran u Bosni na kojemu je navedena njegova dob i koji dokazuje da je maloljetan, policija mu je rekla da mu ne vjeruje i pretukla ga.”

(Srpanj 2019., 14-godišnji dječak iz Afganistana)

“Šestero maloljetnika protjerano je iz Hrvatske pod prijetnjom pištolja.”

(Ožujak 2020., dječaci iz Egipta u dobi 14-17 godina)

Pri ulasku na teritorij Hrvatske, djeca i djeca bez pratnje ne samo da postaju žrtve protjerivanja, već često svjedoče i doživljavaju mučenje, nečovječno i ponižavajuće postupanje. Svjedočanstva prikupljena od strane BVMN-a pokazuju raspon različitih metoda koje hrvatska policija koristi u cilju zastrašivanja, ozljeđivanja i dehumanizacije djece i djece bez pratnje u potrazi za sigurnošću. U sljedećem ćemo poglavlju razmotriti metode koje hrvatska policija koristi i pokazati kako one predstavljaju izravno kršenje međunarodnih i europskih

standarda. Svaka metoda bit će potkrijepljena svjedočanstvom koje detaljno opisuje način provođenja takvih nezakonitih praksi.

Metode:

Prekomjerna upotreba sile

Brojna svjedočanstva izbjeglica i drugih migranata potvrđuju da je većina protjerivanja popraćena prekomjernom upotrebom sile. Službenici hrvatske policije kontinuirano krše ljudska prava izbjeglica i drugih migranata i to često ne susprežući se od fizičkih napada na djecu i djecu bez pratnje, udarajući ih policijskim palicama, drugim tupim predmetima, otvorenim dlanovima, šakama i nogama. Svjedočanstva prikupljena od BVMN-a pokazuju sustavnost tog zlostavljanja koje predstavlja kršenje međunarodnih, europskih i nacionalnih pravnih standarda. Ovo očito kršenje osnovnih ljudskih prava i prava djece ukazuje na to da trenutni hrvatski granični režim ne prepozna ranjivost djece te ih dodatno izlaže nasilju i nesigurnosti.

Svjedočanstvo u nastavku pokazuje da djeca koja putuju unutar grupa trpe jednake fizičke napade kao i odrasli iz grupe.

Osam osoba prisiljeno je leći na tlo, a policajci su im stavili noge na lica i leđa da ih zadrže na mjestu. 16-godišnji maloljetnik sjeća se da se borio za dah dok mu je policajac držao nogu na leđima.

Nedugo nakon toga, grupa je odvedena u policijsku postaju u Karlovcu koja je od mosta udaljena desetak minuta vožnje autom. Po dolasku su smješteni u košarkašku dvoranu, stavljene su im lisice i ponovno su ih palicama i šakama udarali mišićavi policajci koji su nosili maske. Grupa je bila prisiljena dva sata vezana lisicama stajati na košarkaškom terenu čekajući obradu. Ostali su u policijskoj postaji do navečer, bez vode, hrane i mogućnosti korištenja WC-a.

Zatim su ih 14. studenog oko 1 ujutro ukrcali u kombi i vozili otprilike 30 minuta do mjesta koje su opisali kao "policijsku zgradu". Ondje su prebačeni u drugo vozilo i natjerani da potpišu više dokumenata na hrvatskom jeziku bez prevoditelja.

“Ne znamo što [smo potpisali].”

U policijskoj postaji nekoliko je osoba zatražilo azil u Hrvatskoj, ali policajac je odgovorio:

“Azil u Hrvatskoj je popunjen.”

U nekom trenutku, za vrijeme boravka grupe u postaji, policajac je prišao kombiju i ubrzano disao kroz zube. Podsjećao je na Hannibala Lectera u filmu ‘Kad jaganjci utihnu’, i onda je viknuo:

“Ubit ćemo vas!”

Zatim je drugi policajac počeo lupati palicom po bočnoj strani kombija, pokušavajući zastrašiti putnike.

Ostali su na tom mjestu oko sat vremena, a većinu vremena proveli su u potpunom mraku strahujući za svoju sigurnost.

“Osjećali smo se kao da bi nas možda mogli ubiti.”

Kada su njih osmorica napokon vraćeni na granicu, tamo su ih policajci jednog po jednog izveli iz kombija, za svakim od njih zaključali vrata i pretukli ih. Tuklo ih je ukupno šest policajaca s crnim maskama u crnim uniformama, a jedan policajac bez maske promatrao je ta događanja. Njih osmorica nisu mogli dati detaljan opis promatrača jer su im ostali policajci uperili ručne svjetiljke u oči. Svaku od osam osoba tukli su pojedinačno oko pet minuta, a zatim je protjerali preko granice te iz kombija izveli sljedeću osobu.

Policajci su oformili red s međusobnim razmakom od dva metra. Tijekom premlaćivanja pojedinaca, jedan policajac ih je udarao štapom, dvojica policajca udarala su ih nogama i palicama, a još jedan policajac udarao ih je rukama. Svi su bili udarani po licu i tijelu. Možda najteži dio njihovog protjerivanja bilo je suočavanje s posljednjim policajcem.

“Taj posljednji bio je vrlo velik i izgledao je kao profesionalni boksač.”

Taj veliki policajac čekao ih je na sredini reda oformljenog od ostalih policajaca i udarao ih po bubrezima i licima:

"Sve su nas udarali po bubrezima, ne znamo zašto baš tamo. Ponašali su se kao da smo vreća za udaranje." Tijekom ovog postupka, osam osoba osjećalo se poniženo zbog opuštenosti s kojom je nasilje provedeno. Dok su ih policajci udarali palicama, oni su vrištali, a čuli su samo smijeh:

"Rugaju nam se kad plačemo." ³⁵

Obitelji koje putuju s malom djecom također su žrtve fizičkih napada koje vrše hrvatski policijski službenici. Na putu do traženja zaštite u Hrvatskoj, djeca svjedoče i postaju izravne žrtve vikanja i premlaćivanja, a sve u cilju zastrašivanja njih i njihovih roditelja. Organizacija Save the Children objavila je svjedočanstvo djevojčice Ferhane* koja je doživjela 15 do 16 protjerivanja s hrvatskog teritorija na kojemu je, zajedno sa svojom obitelji, izrazila namjeru da zatraži azil.³⁶ Ferhana je jednom prilikom došla u izravni sukob s hrvatskim policajcem.

"Policajac je jednom podigao palicu s namjerom da nas udari. Viknula sam da ne smije to činiti jer je nezakonito tući obitelji i djecu. Naljutio se i htio me udariti. Lice mu je bilo zaklonjeno maskom, ali nosio je značku s imenom. "Vidjela sam ti ime," rekla sam, "i reći su svima, medijima i humanitarnim organizacijama, da si me ozlijedio. Mislim da sam ga uspjela prestrašiti jer je prestao i okrenuo se." ³⁷

35 Skupinu je činilo osam osoba, od kojih dvije maloljetne, jedna u dobi od 16 godina i druga u dobi od 17 godina. Border Violence Monitoring Network (2018) "We will kill you". Svjedočanstvo dostupno na: <https://www.borderviolence.eu/violence-reports/november-13-2018-0600-road-d6-from-highway-e63-bridge-over-the-dobra-river-outside-of-karlovac-croatia/>

36 Save the Children (2020) "REKLA SAM DA JE NEZAKONITO TUĆI PORODICE I DECU". Dostupno na:

<https://nwb.savethechildren.net/bs/news/%E2%80%9Crekla-sam-da-je-nezakonito-tu%C4%87i-porodice-i-decu%E2%80%9D>

37 Save the Children (2020) "REKLA SAM DA JE NEZAKONITO TUĆI PORODICE I DECU". Dostupno na:

<https://nwb.savethechildren.net/bs/news/%E2%80%9Crekla-sam-da-je-nezakonito-tu%C4%87i-porodice-i-decu%E2%80%9D>

Razlike u metodama zastrašivanja koje su hrvatski policijski službenici koristili kako bi obeshrabrili izbjeglice da zatraže azil u Hrvatskoj pokazuju sustavnu prirodu praksi koje ne samo da krše prava izbjeglica i drugih migranata, već ih i izlažu životnoj opasnosti. Jedna od metoda koje se često spominju u svjedočanstvima izbjeglica i drugih migranata je zatvaranje većih skupina ljudi u policijske kombije bez odgovarajuće ventilacije i divljačka vožnja od koje ljudima pozli. U konačnici, tom su tretmanu izložena djeca i djeca bez pratnje. Svjedočanstva pokazuju da ova metoda uključuje vožnju u krugovima oko istog područja s ciljem izazivanja dezorijentiranosti, nesmotrenu i brzu vožnju. To je taktika koja se često koristi u takozvanim lančanim protjerivanjima.³⁸

Svjedočanstvo u nastavku opisuje način funkcioniranja lančanih protjerivanja i pokazuje ozbiljnost nečovječnog postupanja u policijskim vozilima prema djeci.

Grupa od šest osoba u tranzitu iz Zapadne Sahare uhvaćena je 11. rujna 2019. oko 11:00 u Novom Mestu (Slovenija). Grupa je putovala pješice i ušla u naseljeno gradsko područje. Sugovornik je zamolio lokalnog stanovnika da nazove policiju od koje je imao namjeru zatražiti azil, pretpostavljajući da slijedi pravilnu proceduru za traženje međunarodne zaštite. Šestero slovenskih policijskih službenika, petorica policajaca i jedna policajka u plavim odorama stiglo je na lokaciju. Grupa je slijedila upute vlasti. Grupa je policijskim vozilom prebačena u policijsku postaju Novo Mesto. U policijskoj postaji proveli su tri sata. U postaji je grupa prisiljena potpisati dokumente bez prijevoda. Prisutan je bio i jedan maloljetnik (u dobi od 16 godina) koji je dobio iste dokumente i prošao jednaku proceduru kao odrasli iz grupe. Sugovornik je izrazio namjeru traženja azila. Pozivajući se na

³⁸ Pojam "lančano protjerivanje" opisuje protjerivanja koja se odvijaju na teritorijima dviju ili više zemalja prema trećoj zemlji. Preciznije, zemlja A protjerala je grupu ili pojedinca u zemlju B, koja je istu tu grupu ili pojedinca protjerala u zemlju C itd. Treća zemlja je često zemlja van teritorija EU-a.

nesigurnost u svojoj zemlji podrijetla, Zapadnoj Sahari, sugovornik je izjavio:

"Ako proučite našu zemlju, vidjet ćete da u njoj ima mnogo sukoba."

Sugovornik je izrazio namjeru cijele grupe da traži azil. U policijskoj postaji sugovornik je na engleskom jeziku slovenskim vlastima pokušao izraziti želju grupe da zatraži međunarodnu zaštitu zbog problema s kojima su bili suočeni. Policajci koji su im naredili da potpišu papire potpuno su ga ignorirali. Nakon tri sata u policijskoj postaji Novo Mesto, grupa je prebačena na granicu s Hrvatskom.

Na granici je hrvatska policija, zadužena za daljnji transfer grupe, osobe ukrcala u kombi bez prozora u kojemu su bili izloženi ekstremnoj vrućini. Vozač je vozio nesmotreno i brzo, zbog čega je svim osobama u grupi pozlilo. Sugovornik navodi da je svih šestero povraćalo u kombiju. Vozilo ih je dovelo do policijske postaje u Hrvatskoj. Grupa je tamo zadržana četiri sata. Uskraćena im je voda, a jedini dostupan WC bio je onaj u ćeliji za pritvor bez privatnosti. Ćelija je bila opremljena jednim krevetom, a u njoj se nalazilo sedmero ljudi.

"Bilo je kao u horor filmu. Nikada nisam ništa slično vidio."

Nedefiniran broj hrvatskih policijskih službenika u plavim uniformama, s dva policijska psa, ispitivao je grupu o njihovoj dobi. Najmlađi je izjavio da ima 16 godina, a policijski službenik je na to odgovorio:

"Ne, ti si rođen 2001."

Taj isti hrvatski policijski službenik je zatim šakama nekoliko puta udario maloljetnika u lice. Maloljetnik je obrađen kao odrasla osoba, kao i prethodno u slovenskoj postaji u Novom Mestu. Sugovornik je u

postaji u Hrvatskoj ponovno iskazao namjeru traženja azila, no zahtjev mu je odbijen.

Grupa je potom u bijelom policijskom kombiju prebačena do granice. Iskrncani su iz kombija i protjerani s hrvatskog teritorija u Bosnu i Hercegovinu (nedaleko od grada Velike Kladuše).³⁹

Nezakonita detencija

U proteklih nekoliko godina BVMN mreža prikupila je brojna svjedočanstva izbjeglica koje su hrvatski policijski službenici zadržavali, često u provizornim prostorima i bez zakonskih osnova. BVMN mreža od 2018. izvještava o kontinuiranom korištenju takozvane „Plave garaže“ smještene u Korenici⁴⁰, gdje se izbjeglice i

Fotografija prikazuje obitelj koja sjedi na podu „Plave garaže“ u Korenici. Izvor; H-alter.hr.

39 Grupu je činilo šest osoba, od kojih je jedna bila 16-godišnji dječak. Border Violence Monitoring Network (2019) "THE RESPONDENT SAID HE IS 16 YEARS OLD AND POLICE SAID 'NO YOU WERE BORN IN 2001'". Svjedočanstvo dostupno na: <https://www.borderviolence.eu/violence-reports/september-11-2019-1100-novo-mesto-slovenia/>

40 Ivana Perić (2019.) "Garaža za mučenje migranata", *Halter.hr*. Dostupno na: <https://www.h-alter.org/vijesti/garaza-za-mucenje-migranata>
"Torture garage for migrants", *Halter.hr*. Dostupno na: <https://www.h-alter.org/vijesti/torture-garage-for-migrants>

druge migrante satima zadržava bez pristupa vodi, hrani i WC-u.⁴¹ Nečovječno postupanje i proizvoljno zadržavanje ne odvija se samo u „Plavoj garaži“, već i u prostorijama raznih policijskih postaja širom zemlje.

Fotografije prikazuju zadržane obitelji i djecu. Fotografije je ustupio policijski službenik koji je u anonimnom svjedočanstvu objasnio čitavu strategiju koju hrvatska policija koristi prilikom protjerivanja. Izvor; Net.hr.

U ožujku 2020. slovenski su mediji pisali o grupi izbjeglica pronađenih u vlaku iz Srbije koji je prolazio kroz Hrvatsku. Slovenski službenici izjavili su da su grupu odvezli natrag u Hrvatsku u skladu s readmisijskim sporazumom. Svjedočanstvo jednog od članova grupe pokazuje kako su obitelji s malom djecom satima bile zadržane bez pristupa hrani i vodi nakon čega su protjerane natrag u Srbiju.

Nakon dvadesetak minuta vožnje slovenska policija dovezla je grupu do granice i predala je hrvatskoj policiji u drugoj policijskoj postaji (točna adresa je Perkovčeva ul. odv. 1, Harmica, Hrvatska).

41 Border Violence Monitoring Network (2019.), ““YOU MUST NOT SPEAK. DON’T SPEAK, DON’T ASK. IF THEY ASK YOU, YOU JUST ANSWER “YES” OR “NO”. IF YOU SAY SOMETHING, THEY HIT YOU.” Svjedočanstvo dostupno na: <https://www.borderviolence.eu/violence-reports/april-15-2019-0000-korenica-croatia/>

Tamo su ih podijelili po spolu: prvo su iz kombija izlazile žene i djeca, a zatim muškarci. Hrvatske vlasti grupu su odvele u drugi uređ gdje su ih ponovno pretražili. Policajci su zatražili da im predaju svoje osobne stvari - torbe, mobitele i prijenosne punjače. Članove grupe premjestili su u drugu prostoriju gdje su bili zatvoreni s još 30 osoba koje su također bile s njima u vlaku, ali u drugim vagonima.

Članovi grupe i svi ostali bili su prisiljeni ostaviti svoje osobne stvari izvan te prostorije bez mogućnosti da uzmu hranu i odjeću koje su ponijeli za dugo putovanje. Prostorija je bila potpuno prazna, u njoj su bili samo stol i nekoliko stolica.

Svi su bili prisiljeni spavati na podu te prazne prostorije u kojoj nije bilo madraca ni ležajeva. Između 1:00 i 2:00 sata ujutro u prostoriju je ušla policajka i povikala: „Idite spavati, nema WC-a.“ Ugasila je svjetlo i zaključala vrata. Od tog trenutka nitko više nije mogao napustiti prostoriju.

Tijekom noći jednom je djetetu pozlilo, ali kad je njegova majka pitala policijske službenike može li otići na WC, nisu joj odgovorili.

U tom trenutku naš sugovornik prišao je prozoru i pokušao rukom privući pažnju policajca, govoreći mu da je djetetu pozlilo i da mora ići na WC. Tek tada policijski službenik otvorio je vrata i pustio majku da izađe sa svojim djetetom. Naš sugovornik u tom trenutku ponovno je pitao može li uzeti svoju torbu da bi izvadio nešto vode i hrane, ali policajci su mu odgovorili sljedeće:

„Ne, ne možeš ništa uzeti, sve moraš ostaviti ovdje, ništa ne diraj i vrati se unutra.“

Sugovornik je bez prigovora poslušao naredbe pa su tako cijelu noć bili bez hrane i vode.

„Proveli smo čitavu noć u toj prostoriji bez spavanja, nismo mogli disati zbog velikog broja ljudi i svi smo ležali na podu.“

Idućeg jutra policajci su ušli u sobu i rekli im da se sprema i brzo krenu da bi mogli tu veliku grupu vratiti u Srbiju. Onda su toj velikoj grupi ljudi donijeli nešto kruha i malo pakiranje mliječnog namaza za doručak.

Policajci su prvo iz prostorije odveli djecu i žene, a zatim muškarce. Sve su ih podijelili u grupe i smjestili ih u tri kombija. Naš sugovornik bio je u posljednjem kombiju s još 10 muškaraca.

„Kombi je naglo krenuo i cijelim smo putem imali osjećaj kao da smo u čamcu na olujnom moru. Nismo se imali za što držati i činilo mi se da ću pasti pri svakom skretanju.“

Prema navodima sugovornika, policajci su se zabavljali tako što su naglo kočili i cijelim putem brzo vozili bez zaustavljanja.

„Mojoj kćeri putem je pozlilo i povratila je.“

U 15:30 sati, 3. ožujka, sugovornik i ostali stigli su na granicu sa Srbijom gdje su ih službenici pustili. Vratili su im torbe i mobitele, ali sugovornik nije dobio natrag svoj prijenosni punjač. Članovi grupe uzeli su svoje stvari i hodali natrag do Šida uz željezničku prugu.⁴²

Uporaba oružja s električnim pražnjenjem

Korištenje oružja s električnim pražnjenjem u svrhu izazivanja boli i patnje još je jedna od metoda koje primjenjuju hrvatski policijski službenici. Oružje s električnim pražnjenjem uzrokuje teške i brutalne ozljede, te je izuzetno zabrinjavajuće to što se često koristi za zastrašivanje i ozljeđivanje izbjeglica i drugih migranata, uključujući i djecu i djecu bez pratnje. 2019. godine Komesarijat za izbjeglice Republike Srbije optužio je službenike hrvatske policije da su mučili 16-godišnjeg dječaka tako što su mu naredili da skine odjeću i stane u lokvu, nakon čega su na njemu primijenili elektrošoker. Dječak je zadobio teške povrede.⁴³

Nažalost, njegov slučaj nije izoliran, već je samo jedan od mnogih. BVMN mreža prikupila je nekoliko svjedočanstava koja potvrđuju učestalost te prakse.

Grupa od sedam Afganistanaca prelazila je preko Hrvatske i stigla do rijeke Kupe koja označava granicu između Hrvatske i Slovenije. 6. travnja grupa ju je krenula prelaziti, ali u tom trenutku četvero policijskih službenika u dva automobila, s dva psa, pronašla

42 Border Violence Monitoring Network (2020.) *“WE SPENT ALL THE NIGHT IN THAT ROOM WITHOUT SLEEPING, WE COULDN'T BREATHE ...”* Dostupno na: <https://www.borderviolence.eu/violence-reports/march-3-2020-0000-harmica-croazia/>

43 Zdravka Grund (2019.) *“Srpska Komisija optužila hrvatske policajce da su maloljetnog migranta natjerali u lokvu vode i puštali struju”*. *Telegram.hr*. Dostupno na: <https://www.telegram.hr/politika-kriminal/srpska-komisija-optuzila-hrvatske-policajce-da-su-maloljetnog-migranta-natjera-li-u-lokvu-vode-i-pustali-struju/>

su dva člana grupe koji su još uvijek bili s hrvatske strane rijeke. 15-godišnji brat našeg 18-godišnjeg sugovornika bio je na hrvatskoj strani s još jednom osobom. Policajci su bili svjesni da dječak ima 15 godina jer su pronašli i pregledali njegove dokumente iz Bosne. Sugovornik je rekao da su policijski službenici prijetili da će premlatiti 15-godišnjeg maloljetnika, ako se ostali ne vrate. Sugovornik i njegov stariji brat preplivali su natrag preko rijeke, a ostala tri člana grupe skrivala su se od policije na slovenskoj strani rijeke. Do trenutka kad su sugovornik i njegov stariji brat izašli iz rijeke, kombijem je stiglo još šestero službenika hrvatske policije.

Prema opisu sugovornika deset službenika na hrvatskoj strani rijeke počelo je vršiti nasilje nad članovima grupe pa tako i nad 15-godišnjakom. Sugovornik opisuje kako su ih sve gurnuli na pod, udarali ih nogama, šakama i palicama, te su u nekom trenutku članovima grupe zadavali električne šokove pomoću elektrošokera. On se obratio policajcima na engleskom i zamolio ih je da izbjegavaju bubreg s kojim je već dugo imao zdravstvenih problema. To je dovelo do toga da su službenici namjerno ciljali bubrege dok su ga udarali. Sugovornik navodi kako je policijskim službenicima rekao da su izbjeglice i da žele zatražiti azil u Hrvatskoj. Policijski službenici nastavili su tući članove grupe i vikati „Zašto ste došli?“

Službenici su našeg sugovornika optužili da je krijumčar jer je znao govoriti engleski, a on je zaključio da su se na njega posebno usredotočili tijekom primjene nasilja. Navodi da je nasilno postupanje trajalo oko pet minuta, te da su mu se zbog toga poteškoće s bubregom pogoršale i da su mu slomili više rebara. Ostali su imali velike masnice. Nakon što su ih premlatili, članovima grupe oduzeli su brojne osobne stvari. Policajci su grupi ukrali 330 eura, mobitele i punjače. Oduzeli su im jakne i džempere, a dopustili su im da zadrže samo po jednu majicu, po jedan par hlača, čarapa i obuće. Njihove naprtnjače i ostatak odjeće bacili su u šumu.

Članove grupe vezali su lisicama i ukrcali ih u kombi. Dva člana grupe bila su mokra zbog toga što su preplivali Kupu, a nijedan od njih sad nije imao dodatni sloj odjeće. Policijski službenici grupu su mučili tako što su stražnji dio kombija naizmjenice ekstremno grijali i ekstremno hladili tijekom četiri i pol sata vožnje do Zagreba.

U policijskoj postaji u Zagrebu sugovornik je još jednom izrazio namjeru da zatraži azil i rekao je: „Želim ostati ovdje u Hrvatskoj i zatražiti azil.“ Odgovor nadležnog policijskog službenika glasio je: „Ne možeš ostati ovdje.“ Sugovornik se nadležnom policijskom službeniku požalio da su im policajci koji su ih pronašli, ukrali mobitele i novac. Policijski službenik na to je odgovorio sljedeće: „Imate li još novaca?“ Sugovornik je rekao: „Ne, sve su uzeli.“ Policijski službenik odgovorio je: „Da imate još novaca, ja bih vam ih sad uzeo.“

Sugovornik je rekao da su ga policijski službenici u postaji više puta udarili rukom po glavi, te da je opet bio meta jer je govorio engleski. U policijskoj postaji fotografirali su sva četiri člana grupe. Morali su napisati odakle dolaze i kako im se zovu roditelji.

Zadržali su ih u postaji dvije noći pa su 8. travnja između 3:00 i 4:00 sata došli po njih u ćeliju. Prevezli su ih kombijem koji su pratila dva automobila puna policijskih službenika. Odvezli su ih do bosansko-hrvatske granice, blizu Velike Kladuše. Kad su se otvorila stražnja vrata kombija sa svake strane bilo je poredano šestero policijskih službenika (ukupno 12 službenika i četiri psa). Bili su naoružani palicama. Izvukli su ih iz kombija dvoje po dvoje i tjerali prema Bosni udarajući ih pritom policijskim palicama.⁴⁴

Uporaba vatrenog oružja

2019. godine službenici hrvatske policije u dva su zasebna slučaja upucali dvojicu izbjeglica, a jedan od njih zadobio je ozljede opasne po život. Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske oba je slučaja opisalo kao izolirane incidente koji su bili posljedica „neprimjerenog ponašanja izbjeglica“ i skliskog terena zbog kojeg se službenik spotaknuo i slučajno upucao osobu. Ne iznenađuje što hrvatsko Ministarstvo unutarnjih poslova odbija priznati vlastitu odgovornost u oba ova slučaja. Primjeri poput ovog iz 2018. pokazuju da hrvatska policija zaštitu granica otvoreno stavlja ispred ljudskih

44 Border Violence Monitoring Network (2019.) “THEY WERE ALL PUSHED TO THE GROUND, PUNCHED, KICKED, HIT WITH BATONS AND ELECTROCUTED WITH TASERS”. Dostupno na: <https://www.borderviolence.eu/violence-reports/april-6-2019-1800-in-the-forest-next-to-the-river-kolpa-on-the-croatian-side-of-the-river-kolpa-on-the-croatian-side-of-the-border-near-the-croatian-village-of-sracak/>

života. 2018. godine hrvatski policajci pucali su na kombi pun ljudi pri čemu su dvoje male djece pogodili u glavu. Iako je hrvatska policija znala da je kombi pun izbjeglica i drugih migranata, te da se sumnja da vozač krijumčari ljude, odlučili su se za najopasniju taktiku koja je umalo završila gubitkom dva mlada života. Učestalost ovakvih događaja u kojima se službenici hrvatske policije oslanjaju na uporabu vatrenog oružja, pokazuje da navedeni slučajevi nisu izolirani incidenti, već posljedica svakodnevnih prakse. Štoviše, dok Ministarstvo unutarnjih poslova poriče uporabu oružja, stotine svjedočanstava izbjeglica i drugih migranata potvrđuju da policijski službenici svakodnevno korištenjem oružja zastrašuju djecu i djecu bez pratnje dok ih protjeruju s hrvatskog teritorija.

9. ožujka šestero maloljetnika u dobi od 14 do 17 godina iz Bosne i Hercegovine ušlo je u Hrvatsku. Grupa dolazi iz Egipta i tom su prilikom prvi put krenuli iz Bosne kako bi pokušali doći do Italije.

Nakon što su četiri dana hodali po unutrašnjosti Hrvatske, 13. ožujka približili su se Križevcima (46°04'32.6"N 16°39'21.8"E HR). Članovi grupe hodali su šumskom stazom kad ih je uhvatilo šestero službenika hrvatske policije. Sugovornici su rekli da je šestero službenika (pet muškaraca i jedna žena) nosilo tamnoplave uniforme i maske. Kad su policajci ugledali grupu kako hoda, povikali su „Sjednite!“ i opalili dva hica u zrak.

Prestrašeni sugovornici odmah su se zaustavili i sjeli na pod. Policajka je preko voki-tokija pozvala pojačanje. Dok su čekali pojačanje, policajci su nasilno pretražili članove grupe. Ukrali su im osobne stvari (mobitele, prijenosne punjače) i stavili ih u plastičnu vrećicu. Službenici su im ispraznili naprtnjače, hranu odvojili u plastičnu vrećicu, a naprtnjače bacili. Članovi grupe zatim su bili prisiljeni skinuti odjeću. Nisu im vratili jakne i džempere. Maloljetnici su govorili samo arapski i bilo im je teško razumjeti što im policajci govore.

Nakon nekog vremena po članove grupe došao je policijski kombi sa službenom oznakom. Nisu mogli opisati službenike iz kombija, ali sjećaju se grube i silovite vožnje u mračnom kombiju bez prozora, s upaljenom klimatizacijom. Jedan od sugovornika povraćao je u kombiju tijekom vožnje.

Nakon otprilike 30 minuta vožnje mladi sugovornici dovezeni su do zabačenog dijela granice između Hrvatske i Bosne i Hercegovine (45°01'42.4" N 16°20'39.5" E HR) blizu Novog Grada (BiH) gdje ih je dočekalo četvero službenika hrvatske policije. Dvoje službenika nosilo je tamnoplave uniforme (jedan muškarac i jedna žena), a drugo dvoje (oboje muškarci) nosilo je crne uniforme i maske.

Na granici su im policajci uništili mobitele prije nego što su im ih vratili. Sugovornici su ispričali kako su im se policajci smijali dok su to radili.

Članovi grupe vidjeli su vatru kad su došli do granice. Zaključili su da su njihove osobne stvari koje nisu dobili natrag, plastična vrećica koju su im policajci oduzeli, spaljene u toj vatri.

Grupi je naređeno da izađe iz kombija. Službenici su im vikali „Brzo, brzo, nemojte nikad više doći, vratite se u Bosnu!“ Kad su članovi grupe počeli trčati, jedan im je policajac prijetio pištoljem da ubrzaju. Kad su prešli u Bosnu, grupa je pješice krenula na dugi put do Velike Kladuše.⁴⁵

Pravni okvir

Osim činjenice da se protjerivanje samo po sebi u mnogim slučajevima može smatrati mučenjem jer se njime može kršiti načelo zabrane vraćanja (non-refoulement), često je popraćeno metodama koje isključivo predstavljaju mučenje i nečovječno postupanje. Sve gore navedene metode koje koriste hrvatske vlasti, mogle bi se tako okarakterizirati.⁴⁶

Mučenje je zasigurno jedan od najgorih oblika kršenja ljudskih prava i predstavlja težak napad na ljudsko dostojanstvo. Zabrana mučenja i nečovječnog postupanja apsolutna je i od nje se ne smije odstupati, a kodificirana je u brojnim općim i regionalnim pravnim dokumentima, među kojima su Opća deklaracija o ljudskim pravima (Članak 5.) i Europska konvencija o ljudskim pravima (Članak 3.), te se smatra dijelom običajnog međunarodnog prava. Ustav Republike Hrvatske u članku 17. također propisuje apsolutnu zabranu mučenja i surovog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja.

Kao članica Vijeća Europe Hrvatska ima obvezu pružiti posebnu

45 Border Violence Monitoring Network (2020.) "SIX MINORS BEEN PUSHED-BACK FROM CROATIA, THREATENED WITH GUNS". Dostupno na: <https://www.borderviolence.eu/violence-reports/march-13-2020-0500-near-to-krizevci-croatia/>

46 Border Violence Monitoring Network (2020.) "Torture and cruel, inhumane or degrading treatment of refugees and migrants in Croatia in 2019." Dostupno na: <https://www.borderviolence.eu/wp-content/uploads/CORRECTEDTortureReport.pdf>

zaštitu djeci i djeci migrantima bez pratnje koja migriraju temeljem članaka 3., 5. i 8. Europske konvencije o ljudskim pravima.

Osim obveza koje proizlaze iz europskog prava, kao članica UN-a, Hrvatska ima obvezu pridržavati se načela Opće deklaracije o ljudskim pravima koja, kao što smo već naveli, izričito zabranjuje mučenje (Članak 5.), a djetetu daje pravo na posebnu skrb i pomoć (Članak 25.).

UN-ova Konvencija protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih i ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja, kao konvencija koja se konkretnije bavi pitanjem mučenja, posebno propisuje zaštitu djece od mučenja i ponižavajućih postupaka, te potpunu zabranu uhićenja ili zadržavanja djeteta (Članak 37.).

Neovisno o načinu ulaska djeteta na teritorij, nadležna tijela u Hrvatskoj moraju zaštititi ne samo njegovo pravo na život i dostojanstvo, već i njegova ljudska prava od kršenja koje može počinuti treća strana, kao u slučaju krijumčarenja ili trgovanja ljudima. Nažalost, praksa na hrvatskim granicama pokazuje ne samo da se ne štiti dostojanstvo djece, već i da policija prema njima postupa izuzetno nasilno, te da pribjegava mučenju i to na ponižavajući način.

U sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava nečovječnim postupanjem smatraju se primjerice nasilje prilikom uhićenja ili zadržavanja, ozbiljni propusti u pružanju medicinske skrbi tijekom zadržavanja i nanošenje duševne boli. Nadalje, postupanje ili kažnjavanje može se smatrati ponižavajućim, ako ponižava pojedinca pred drugima ili vodi do postupaka koji nisu u skladu s njegovim željama ili savješću.

Ovaj izvještaj pokazuje da je protjerivanje postalo užasavajuća praksa koju hrvatske vlasti naširoko primjenjuju na grupama izbjeglica i drugih migranata neovisno o njihovoj dobi. Osim toga, ove nezakonite prakse vrlo često prati ekstremno nasilje i mučenje koje može dovesti do narušavanja zdravlja ili čak smrti pojedinca. Sve je to veoma opasno čak i za najsnažnije odrasle osobe, a posebno je pogubno kad je s time suočeno ranjivo dijete i/ili dijete bez pratnje. Dakle, okrutne metode i prakse ne samo da predstavljaju kršenje prava koja su određena međunarodnim, europskim i nacionalnim zakonima, već imaju i dugoročne, negativne posljedice na psihičko i fizičko zdravlje i razvoj djece, o čemu više govori iduće poglavlje.

Utjecaji traumatičnih iskustava na djecu koja migriraju

Žrtve i svjedoci traumatičnih iskustava bili su suočeni sa stvarnom mogućnošću da izgube svoj život, zdravlje ili da budu ozlijeđeni. Naša fizička i psihička dobrobit ugrožena je nenadanim, opasnim događajem nad kojim nemamo kontrolu. Iako ih prosječne osobe rijetko doživljavaju tijekom svog života, takve situacije događaju se redovito (prometne nesreće, požari, potresi, oružane pljačke, obiteljsko i partnersko nasilje...). Te situacije mogu biti toliko opasne i nenadane da se osoba osjeća potpuno bespomoćno. Svatko tko proživi traumatično iskustvo, bit će time pogođen unutar idućih nekoliko tjedana ili mjeseci. Svaka osoba drukčije će reagirati, ali svaka od tih reakcija bit će normalna reakcija na događaj koji nije dio njihovog uobičajenog iskustva. Kad se opet nađe na sigurnom, većina žrtava oporavit će se uz podršku bliskih osoba i uz pomoć zajednice. Samo dio pogođenih osoba razvit će probleme vezane za mentalno zdravlje od kojih je oporavak moguć. Oporavak pogođenih osoba bit će puno teži, ako je traumatično iskustvo namjerno izazvala druga osoba. Kad nam drugo ljudsko biće pokuša nauditi, temeljna uvjerenja zbog koji se na svijetu osjećamo sigurno, poljuljana su. Ta promjena u pogledu na svijet i na nas same kao vrijedne (time i sigurne) pojedince uvelike otežava oporavak jer čini vraćanje osjećaja sigurnosti puno težim. Djeca koja bježe iz svojih domova zbog opasnosti ili bilo kojeg drugog razloga, mogu time biti traumatizirana. Humanitarno zanemarivanje i opasnosti s kojima su suočeni u tranzitu, predstavljaju dodatni izvor traumatizacije, a sve im to namjerno rade druga ljudska bića. Trgovanje ljudima, seks na koji su prisiljeni kako bi preživjeli, razina zlostavljanja, neljudski uvjeti kojima su izloženi, sve su to dodatna traumatična iskustva s dodatnim faktorom rizika jer se ne radi o nesrećama, već o ugrožavanju od strane drugih ljudi. Kad u ovom tekstu spominjemo humanitarno-političku krizu, govorimo o milijunima ljudi koji napuštaju svoj dom (najčešće iz bliskoistočnih, afričkih i azijskih zemalja) i prolaze kroz strahote putovanja kao „nezakoniti“ ljudi do odredišta koja doživljavaju sigurnima. U ovom tekstu ne pravimo razliku između izbjeglica i drugih migranta koji su primjerice pobjegli zbog gladi - svi oni bježe od života u kojem ne mogu ostvariti svoja temeljna ljudska prava.

Identitet i djeca

Propisi o međunarodnoj zaštiti doživjeli su puno promjena u praksi (ali ne i na papiru) što je dovelo do toga da je mnogima uskraćeno pravo dobivanja ili čak traženja međunarodne zaštite. Pojedinci i obitelji koji migriraju, žive u tranzitu (vrlo često u kampovima), kreću se po različitim mjestima u Europi i susjednim zemljama, pokušavaju pronaći mjesto na kojem će ostati živjeti. Bili su prisiljeni napustiti svoje domove i mnoge važne stupove svoga identiteta. Sada osim sigurnosti, zaštićenosti i doma traže nešto s čime se mogu poistovjetiti: zajednicu kojoj će pripadati, zanimanje, posao, školu za svoju djecu, mjesto na kojem mogu prakticirati svoju vjeru jer je sve to ostalo u njihovoj domovini. Ako se dugo ne uspiju nigdje smjestiti, mnogi se mogu poistovjetiti samo s time da su izbjeglice, migranti, neželjeni, odbačeni, društveni problem, traumatizirani... Identiteti odraslih već su oblikovani i oni će u takvoj situaciji preoblikovati/prilagoditi to što znaju o sebi. Međutim, mnoga djeca izbjeglice i drugi migranti trenutno su u razvojnoj fazi oblikovanja svog identiteta pa će to kroz što oni i njihove obitelji prolaze i način na koji ih se tretira, postati važan dio procesa oblikovanja njihovog identiteta. Izbjeglički/migrantski život/život u tranzitu postat će prevladavajući doživljaj njih samih i njihovih obitelji. Kod napuštanja doma i bježanja ne radi se samo o traumatiziranju, već o rastavljanju i (ponovnoj) izgradnji identiteta (kako kod onih koji dolaze u nove zajednice, tako i kod zajednica koje primaju nove članove). Identitet izbjeglica i drugih migranata rastrgan je između toga da su žrtve sustava koji djeluje licemjerno (ne videći bespomoćnost i neučinkovitost tog istog sustava), toga da su neželjeni u zajednicama u koje se žele uklopiti, toga da se nose s gubicima i žalovanjem i toga da su izuzetno bespomoćni i bez autonomije. Kako se nositi s time, osim tako da prihvatiš viđenje prema kojem si manje vrijedno ljudsko biće? Druga je mogućnost razvoj obrambenog mehanizma; Tko njih treba (zajednicu u koju smo se moja obitelj i ja željeli uklopiti)? Nepravedni su prema mojoj obitelji i meni, moja ljutnja/bijes/nezakonit način života opravdani su jer mi je uobičajen način života nedostižan. Kako onda možemo govoriti o dugoročnoj integraciji djece i mladih?

Trenutna humanitarno-politička kriza postavila je čitav niz rizičnih faktora pred obitelji koje su prisilno napustile svoje zajednice. Ti su rizični faktori vezani za duševno zdravlje, funkcioniranje pojedinca i obiteljskog sustava, te za osobnu dobrobit. Osim što doprinosi općoj dobrobiti osobe, njihova je zaštita temeljno ljudsko pravo. Ovdje se ta prava ne štite, već ih se i krši na različite načine.

Sve to predstavlja veliki rizik za razvoj djece izbjeglica. Nasilje nad ljudima na granicama, uskraćivanje prava na traženje međunarodne zaštite, dječaci koji moraju prevoditi ginekološke nalaze svojih majki jer nema prevoditelja u zdravstvenom sustavu, djeca koja moraju pohađati nastavu na jeziku koji ne razumiju ili im je uskraćena mogućnost da idu u školu, život u kampovima u kojima je seksualno nasilje toliko učestalo da žene i mlade djevojke nose pelene kako bi izbjegle odlazak na WC tijekom noći, sve su to situacije koje djeca izbjeglice vide i „doživljavaju vrlo osobno“, tj. oblikuju svoj identitet i pogled na život i druge ljude na temelju ovih iskustava.

Djeca i posttraumatski stres

Posttraumatski stres odražavat će se na svakodnevni život i mogućnost funkcioniranja i interakcije s drugima kako odraslima (roditeljima i starateljima), tako i djeci. Djeca ni u kojoj dobi nisu otporna na posljedice traumatičnih iskustava. Čak i dojenčad i mala djeca mogu doživjeti traumatski stres.⁴⁷ Izlaganje traumatičnim događajima može uzrokovati brojne simptome kod djece svake dobi, poput emocionalnih simptoma (ljutnja, razdražljivost, strah), kognitivnih simptoma (pomanjkanje koncentracije, smanjena sposobnost pamćenja), bihevioralnih simptoma (pomanjkanje želje za igrom s drugima, socijalno izoliranje, rizično ponašanje) i fizičkih simptoma (intenzivni, nelokalizirani bolovi, poteškoće sa spavanjem i jedenjem). Utjecaj izlaganja traumatičnom događaju na djecu može biti različit ovisno o dobi djeteta i stupnju razvoja, ali kod svakog djeteta prevladavajuće reakcije na traumu su neželjeno ponovno proživljavanje, emocionalno izbjegavanje i pobuđenost. Ponovno proživljavanje događaja ogleda se u traumatskoj igri i obrascima ponašanja, nametajućim mislima, slikama, zvukovima ili mirisima, traumatskim snovima i psihološkim reagiranjem na podsjetnike. Izbjegavanje ili psihološko otupljivanje odnosi se na to da djeca počinju izbjegavati određene misli, lokacije, konkretne pojave, ljude i ponašanja koji ih podsjećaju na traumatski događaj. Povećana pobuđenost, pak, uključuje poremećaje spavanja, razdražljivost, ljutnju, teškoće s koncentracijom i drugo.⁴⁸

47 Više informacija o traumatskom stresu i njegovom utjecaju na djecu dostupno je na poveznici: <https://www.nctsn.org/what-is-child-trauma/about-child-trauma>

48 Bruna Profaca, Lidija Arambašić (2009.) "Traumatski događaji i trauma kod djece i mladih", *Klinička psihologija 2* (2009.), str. 1-2, 53-74

Opetovano izlaganje traumatskim događajima u djetinjstvu može utjecati na mozak i živčani sustav, te povećati učestalost ponašanja rizičnih za zdravlje, ako ne postoji podrška u procesu posttraumatskog oporavka. Kod osoba koje prožive traumu u djetinjstvu, postoji veća vjerojatnost da će razviti dugoročne zdravstvene probleme ili umrijeti u mlađoj dobi. Traumatski stres može dovesti i do povećanog korištenja zdravstvenih usluga i usluga iz područja mentalnog zdravlja, te povećanog uključivanja u sustave za zaštitu djece i sustave maloljetničkog pravosuđa.

Prilagodba osobnosti na traumu koja je posljedica kršenja ljudskih prava, složen je proces koji može imati različite ishode. Jedna od stvari koje su zajedničke ljudima koji se oporavljaju od traume, dugoročne su poteškoće s prihvaćanjem činjenice da je u njihovom životu postojao trenutak u kojem su bili krajnje bespomoćni zaštititi sebe i svoje obitelji.

„Psihološka trauma pogađa nemoćne. U trenutku traume žrtvu strahovita sila učini bespomoćnom. Kad se radi o sili prirode, govorimo o katastrofama. Kad se radi o sili drugih ljudskih bića, govorimo o najtežim zločinima. Traumatični događaji preopterećuju uobičajene mehanizme zaštite koji ljudima daju osjećaj kontrole, povezanosti i smisla... Traumatični događaji izvanredni su, ne zbog toga što se rijetko pojavljuju, već zbog toga što nadjačavaju uobičajene ljudske prilagodbe na život. [...] Takvi događaji ljudska bića suočavaju s krajnjom bespomoćnošću i strahom, te izazivaju reakcije kakve izaziva katastrofa.“⁴⁹

Trauma u obitelji

Potrebno je prisjetiti se da trauma nije individualna, već i kolektivna (čitave su zajednice bile prisiljene otići, a kulturna baština uništena je). Obitelji su izgubile svoju stabilnost, izvore zarade, baštinu, a traumu svakog pojedinačnog člana uz svoje vlastite traume proživljavaju i ostali članovi. Djeca će htjeti zaštititi svoje roditelje od traumatičnih događaja i osjećat će se krajnje bespomoćno u tom nastojanju. Kroz proces oblikovanja svog identiteta, ona će se poistovjetiti s procesom žalovanja svojih roditelja, s njihovim posttraumatskim narativom o tome kako je izgledao život njihove obitelji i o tome što im se dogodilo, poistovjetit će se s time da su (percipirani kao) žrtve i da su manje vrijedni od drugih ljudskih bića.

49 Herman, Judith Lewis (1997.): Trauma and Recovery: The Aftermath of Violence - from Domestic Abuse to Political Terror, Ingram Publisher Services US.

Samopoštovanje će značajno utjecati na to kako će osoba sudjelovati u svojoj lokalnoj zajednici. Ako osjećam da sam manje vrijedan, neću pokušati doprinijeti jer mislim da to ne mogu. Poistovjetit ću se s drugim ljudima koji se osjećaju manje vrijedno i manje sposobno pa ću pronaći zadovoljstvo u povezivanju s ljudima koji su mi slični. U teoriji identiteta potvrđivanje različitih temelja identiteta povezano je s različitim razinama samopouzdanja.⁵⁰ Potvrđivanje društvenog identiteta pruža nam općeniti osjećaj da smo važni i vrijedni, potvrđivanje identiteta različitih uloga pruža osjećaj učinkovitosti i sposobnosti, a potvrđivanje osobnog identiteta izaziva osjećaj da smo vjerni sami sebi.

Za djecu bez pratnje koji su morali napustiti svoje domove i obitelji i krenuti na opasno putovanje sami ili s vršnjacima, pritisak na identitet i samopouzdanje još je jači. Oni su pod pritiskom da pronađu način za osiguravanje osnovnih uvjeta za život svojim obiteljima koje su ostavili u domovini. Prisiljeni su voditi puno zreliji život, nego što bi bilo u skladu s njihovim stupnjem razvoja.

Djeca koja putuju s obiteljima morat će gledati kako se njihove roditelje lišava ljudskog dostojanstva i više će se usredotočiti na to da zaštite njih, nego sebe, pokušat će spriječiti da im se dogodi nešto loše. Ako im to ne uspije, mlađa će djeca često pronaći objašnjenje zbog kojeg će osjećati da imaju veću kontrolu nad situacijom, drugim riječima mislit će da su na neki način kriva za to što se dogodilo. Da su se bolje ponašala, da su bili pažljivija oko toga kuda hodaju tijekom pokušaja prelaska granice, da su se više trudila u npr. austrijskoj školi, ne bi ih deportirali u Hrvatsku i tako dalje. Odrast će s osjećajem krivnje s kojim se lakše nositi, nego s već spomenutom bespomoćnošću.

Pokazalo se da je obiteljima u tranzitu teško pristupiti kako bi im se pružila psihosocijalna podrška koja bi im pomogla da očuvaju otpornost koja im treba dok ne dođu na sigurno. Zbog visoke razine njihove mobilnosti kombinirane s nepovjerenjem prema strancima koje im obično treba kako bi preživjeli u uvjetima tranzita, teško im je pružiti tradicionalne oblike psihosocijalne podrške za koje je potrebno uspostaviti odnos povjerenja, te imati uvjete za pružanje podrške i vrijeme za proces savjetovanja. Stoga su potrebne kratke psihoedukacijske intervencije kako bi se pomoglo obiteljima tijekom tranzita. Kao primjer takvih intervencija, na niže navedenoj poveznici nalaze se knjižice o traumatskom stresu za

djecu. Ove su knjižice javno dostupni materijali koje svatko može čitati na internetu, preuzeti ili ispisati. Mogu ih koristiti sama djeca, ali i članovi njihove obitelji, stručnjaci pomagačkih zanimanja ili volonteri koji rade s djecom izbjeglicama i migrantima. Knjižice sadrže priče s kojima se mlade osobe mogu poistovjetiti, objašnjavaju traumatski stres jezikom prilagođenim njihovoj dobi i nude ideje za nošenje s traumatskim stresom.⁵¹

Većina osoba izloženih traumatskim događajima oporavi se zahvaljujući svojoj otpornosti. „Kod relativno malog broja pojedinaca razviju se kronična psihopatološka stanja nakon izlaganja traumatičnom događaju. PTSP obično razvije između 5% i 10% izloženih pojedinaca.“⁵² Drugim riječima, između 90% i 95% pogođenih osoba može se oporaviti uz pomoć uobičajenog društvenog sustava podrške. Djeci pomažu podrška roditelja i obitelji, podrška vršnjaka (pogotovo kod adolescenata), škole, utvrđena svakodnevna rutina, predvidljivost i sigurnost. Nažalost za djecu izbjeglice i druge migrante to predstavlja luksuz. Nesigurne situacije na putu, traumatizirani roditelji sa smanjenom sposobnošću pružanja podrške, gubici s kojima se putem suočavaju, dugo čekanje na azil, dugi proces integracije u društvo, odbijanje od strane lokalne zajednice i izlaganje nasilju čimbenici su koji ne samo da im ne pomažu da se oporave od traume, već dodatno otežavaju oporavak.

Pogled u budućnost

Zajednice u kojima će ova djeca ostati, očekivat će od njih da zaborave grozote koje su proživjela⁵³, a za koje često odgovornost dijele i zemlje u koje uspiju ući. Zajednicama koje su svjedočile teškim kršenjima temeljnih ljudskih prava, bit će previše strašno prisjećati se toga, a s druge strane žrtvama će biti nepodnošljivo ne pričati o njima. Zbog toga bi mogla postati dodatno drukčija/odvojena od tih zajednica što doprinosi već postojećim kulturalnim razlikama. Sve zajednice koje primaju obitelji i maloljetnike bez pratnje, moraju se suočiti s time kroz što su izbjeglice i drugi migranti prošli i moraju osigurati mehanizme koji će olakšati oporavak od traumatičnih iskustava kroz razgovor o traumatičnim iskustvima i kršenjima ljudskih prava u sigurnoj okolini. Također moraju planirati svoje strategije

51 Serija psihoedukacijskih knjižica skupine NOW Working Group Trauma Surviving dostupne su na poveznici:<https://www.act-n-o-w.com/trauma-support/booklets/>

52 George Bonanno, Maren Westphal, Antonio Mancini (2011.) "Resilience to Loss and Potential Trauma", *Annual Review of Clinical Psychology*, Vol. 7. str. 511-535.

53 Herman, Judith Lewis (1997.): *Trauma and Recovery: The Aftermath of Violence - from Domestic Abuse to Political Terror*, Ingram Publisher Services US.

integracije uzimajući u obzir razliku između toleriranja različitosti među ljudima (gdje one predstavljaju izazov s kojim se moraju nositi) i slavljenja, uvažavanja različitosti prepoznajući ih kao priliku za rast cijele zajednice kroz razmjenu iskustava. Lokalne zajednice mogu organizirati aktivnosti koje spajaju lokalno stanovništvo i pridošlice i koje omogućavaju razmjenu različitih kultura i iskustava, a temelje se na multikulturalnim vrijednostima. To će pomoći djeci i obiteljima da se oporave od traume i odigrat će ključnu ulogu u sprječavanju problema s mentalnim zdravljem i socijalne isključenosti. Grupe za pričanje priča u kojima ljudi mogu razmjenjivati priče o svojoj kulturi i iskustvima, prostori za umjetnost gdje se ljudi mogu izražavati, obuka o skrbi utemeljenoj na znanju o traumama za djelatnike u socijalnoj skrbi, školama, zdravstvenoj skrbi, te prevoditelje, pružanje informacija o transkulturalnoj komunikaciji lokalnoj zajednici, sve su to dobri primjeri olakšavanja oporavka od traume.

Zahtjevi prema Hrvatskoj i Europskoj uniji

Želja nam je da u budućnosti više ne bude slučajeva zbog kojih bismo morali pisati ovakve izvještaje.

Jedini način da se ovakve prakse spriječe i da se djeca, žene, muškarci i obitelji zaštite od takve okrutnosti i kršenja prava, jest da Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske poštuje svoje trenutne zakonske obaveze i da na pouzdan način postupa u skladu sa svojom navodnom zaštitničkom ulogom.

Da bi to osigurale, hrvatske vlasti moraju:

- 1 SMJESTA zaustaviti nasilje i protuzakonito postupanje prema izbjeglicama i drugim migrantima
- 2 Provesti neovisnu i temeljitu istragu o protuzakonitim i nasilnim protjerivanjima, te pozvati na odgovornost i kazniti sve odgovorne
- 3 Uspostaviti pouzdan i učinkovit mehanizam za podnošenje pritužbi kako bi se osiguralo poštivanje prava policijskih službenika na prijavu protuzakonitih naredbi
- 4 Ponuditi mehanizam potpore i sustav koji će prepoznati policijske službenike koji postupaju u skladu sa zakonom i odbijaju provoditi nezakonite naredbe
- 5 Razviti i održavati programe podrške utemeljene na znanjima o traumi za djecu koja su žrtve protjerivanja i nasilja
- 6 Osigurati da ured pravobraniteljice i NPM mogu nesmetano i bez ograničenja djelovati na području svoje nadležnosti

Da bi osigurala zaštitu ljudskih prava, prava djece i prava izbjeglica, kao i primjenu međunarodnog i europskog prava na svojoj vanjskoj granici u Hrvatskoj, Europska unija mora:

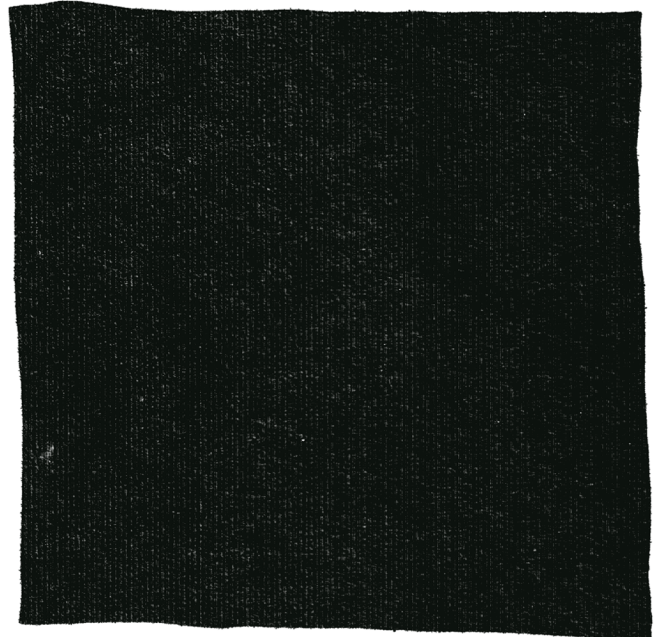
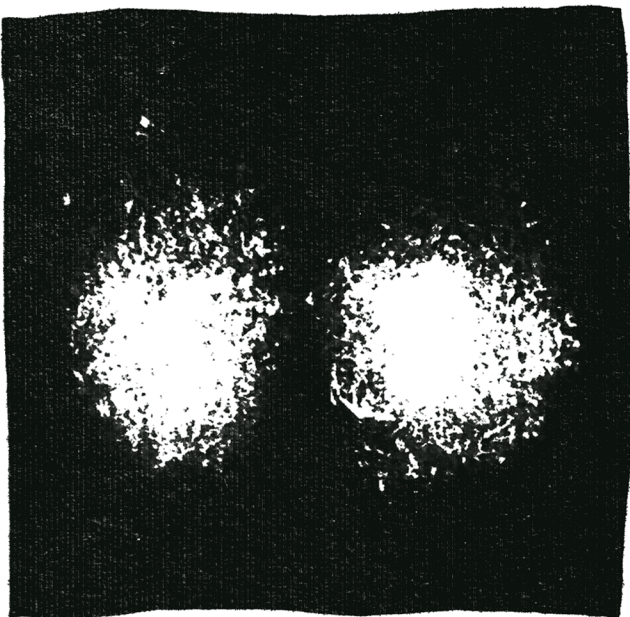
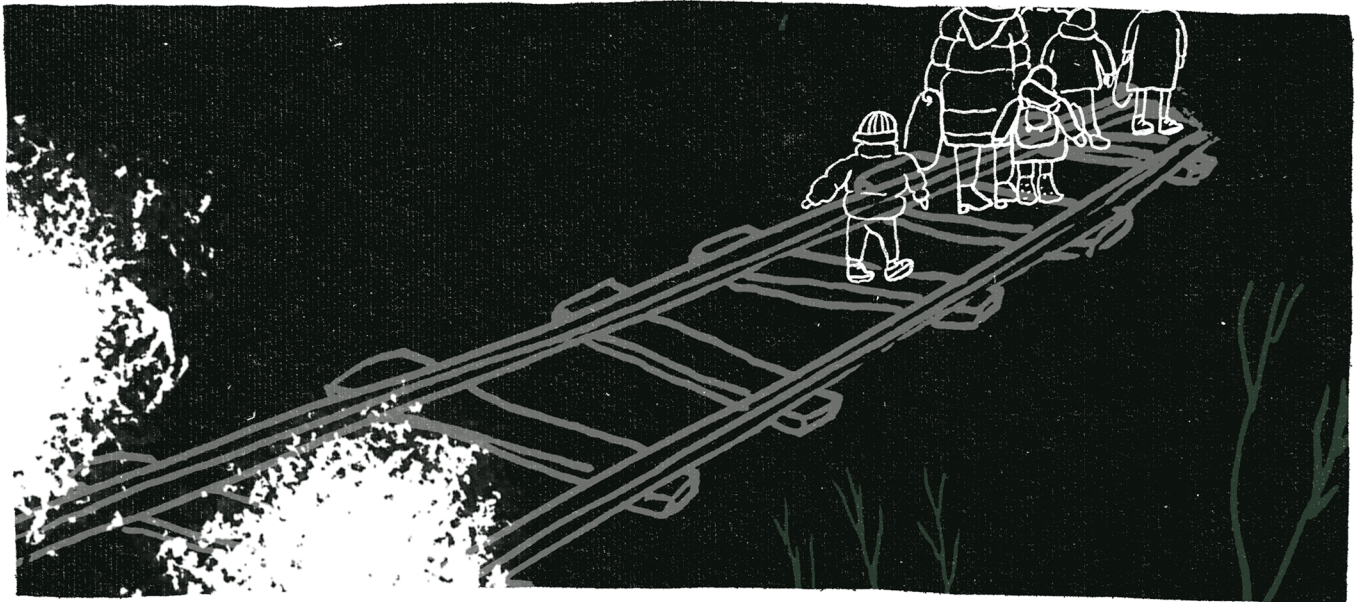
- 1 Reformirati Zajednički europski sustav azila (CEAS) prema načelu solidarnosti kako bi odgovarao stvarnim potrebama izbjeglica pri čemu bi zemlje članice dijelile odgovornost i osigurale jednaku razinu zaštite na području EU-a
- 2 Inzistirati na poštivanju temeljnih prava na granicama kao preduvjetu za ulazak Hrvatske u schengenski prostor
- 3 Evakuirati djecu koja žive u neprihvatljivim uvjetima u kampovima i izvan njih, na rubovima EU-a. Samo u Bosni i Hercegovini nekoliko stotina djece bez roditeljske skrbi živi u napuštenim zgradama i tvornicama, na ulicama. Zaglavili su na pragu EU-a i trpe glad, nasilje i izrabljivanje.
- 4 Smjesta prekinuti štetnu suradnju sa zemljama izvan Europske unije koje ugrožavaju živote, sigurnost i ljudska prava izbjeglica i drugih migranata - poput Afganistana, Libije i Turske
- 5 Pokazati solidarnost sa zemljama na Balkanskoj ruti (BiH, Srbija, Makedonija) i evakuirati ljude koji su ostali u neprihvatljivim kampovima
- 6 Pružiti i osigurati poštivanje sigurnih i zakonitih ruta za izbjeglice kojima je potrebna međunarodna zaštita

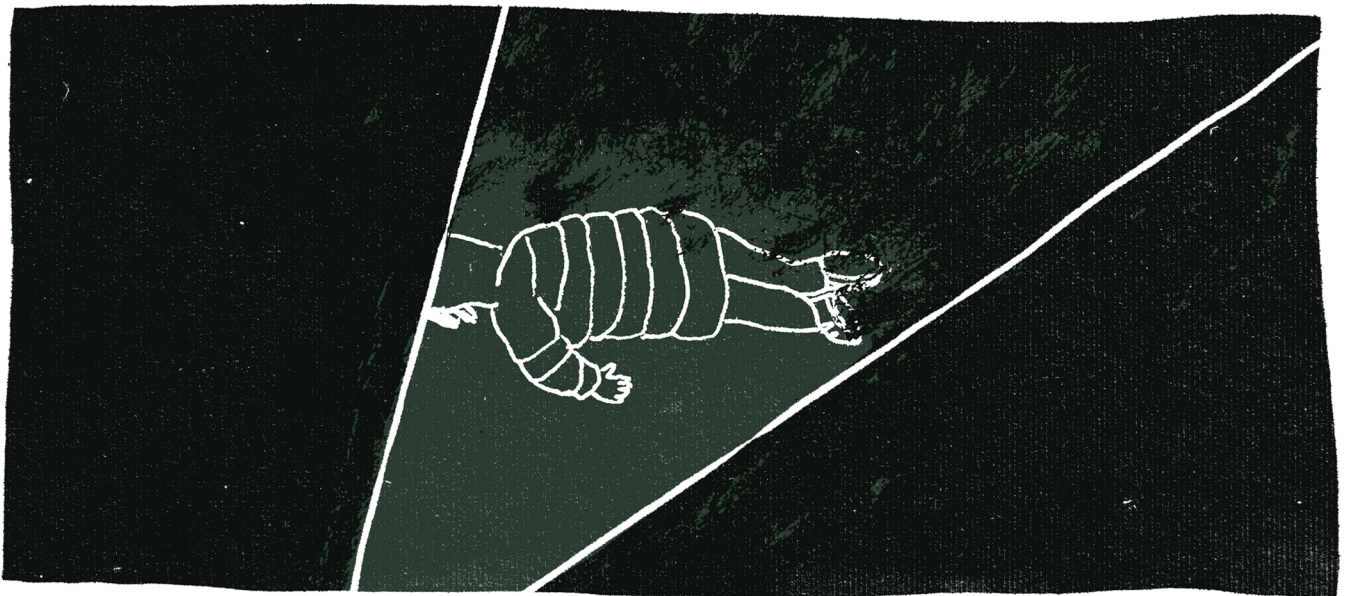
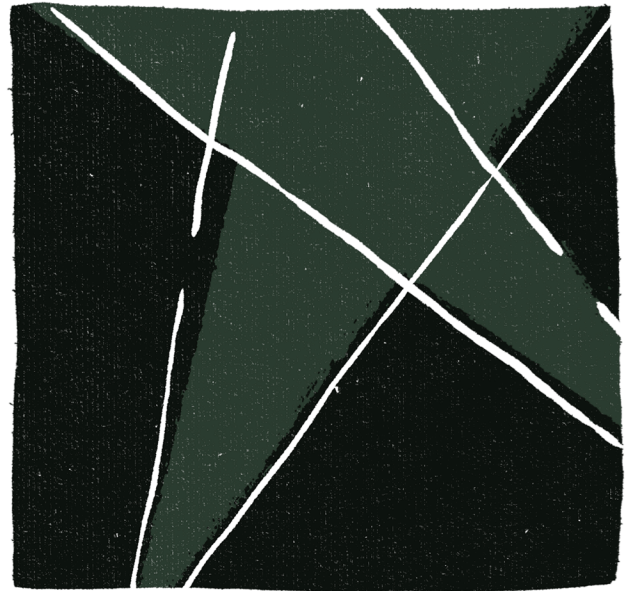
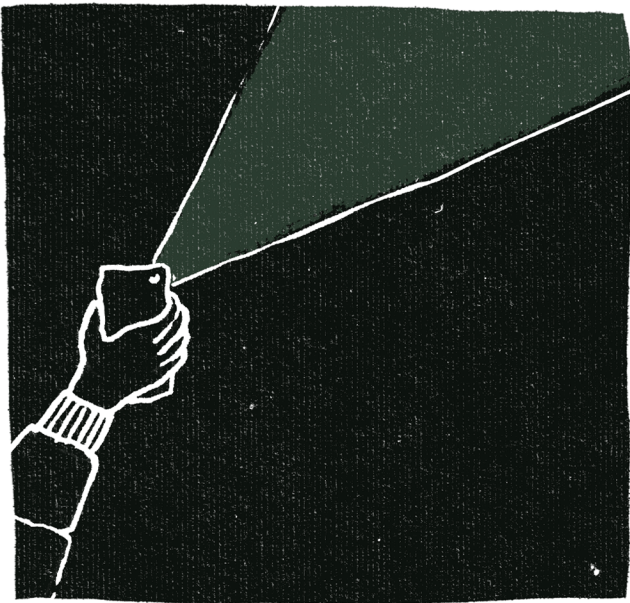
Strip: Madina

Madina

Šestogodišnja Madina Husiny, podrijetlom iz Afganistana, poginula je u noći 27. 11. 2017. godine jer joj Hrvatska nije željela pružiti utočište. Njezina majka ispričala je kako je obitelj ušla u Hrvatsku i zatražila azil, ali su policajci to zanemarili i potjerali ih natrag u Srbiju. Policija ih je, poput tolikih drugih, odvela do tračnica na granici. Usred noći su ih umorne natjerali da pješke napuste Hrvatsku. Nedugo nakon toga naišao je vlak koji je usmrtio Madinu.

Ena Jurov
2020.

